

Obsah

1.	Úvod.....	4
1.1	Hlavní výzkumný cíl	6
2.	Metodologie	7
2.1	Definice zkoumaného vzorku	7
2.1.1	Kandidující formace.....	7
2.1.2	Komunikační kanály	8
2.1.3	Časová osa.....	10
2.2	Použité metody.....	11
3.	Teoretické část	12
3.1	Politický marketing nebo volební kampaň.....	12
3.2	Negativní reklama a kampaň.....	14
3.3	Volby druhého řádu.....	14
3.3.1	Teorie voleb druhého řádu v kontextu kampaně politických stran a personalizace volby.....	17
3.4	Legislativní rámec volebních kampaní v ČR.....	18
3.5	Kontext voleb do krajských zastupitelstev.....	21
3.6	Specifika zkoumaných krajů.....	24
3.6.1	Středočeský kraj	24
3.6.2	Liberecký kraj	26
4.	Praktická část	28
4.1	Zkoumání volebních programů	28
4.1.1	Témata volebních programů	28
4.1.2	Upřednostňované body volebních programů	38
4.1.3	Porovnání programů.....	40

4.1.4	Témata s celorepublikovou působností.....	43
4.2	Analýza kandidátních listin.....	44
4.3	Výzkum sociálních sítí.....	50
4.3.1	Facebookové profily kandidátů na hejtmána	51
4.3.2	Facebookové profily kandidujících formací	57
4.3.3	Kontaktní kampaň komunikovaná na sociálních sítích	60
4.4	Komunikace kandidujících formací prostřednictvím tištěných médií	61
4.4.1	Analýza volební kampaně v tištěných médiích	61
4.5	Analýza komunikace kandidujících formací prostřednictvím článků	67
4.5.1	Středočeský kraj	67
4.5.2	Liberecký kraj	69
5.	Závěr	72
5.1.1	Jaké body měly v programech převažující tendenci?	72
5.1.2	Jaké bylo zastoupení lokálně významných kandidátů na kandidátních listinách?	73
5.1.3	Jakou formu měla volební kampaň v inzerci tištěných médií?	73
5.1.4	V jakém rozsahu politické strany a kandidáti na hejtmána propagovaly volební kampaň na sociálních sítích?.....	74
5.1.5	Jak se dařilo komunikovat volební programy prostřednictvím médií?	74
5.2	Shrnutí	75
5.3	Summary	75
6.	Seznam použitých zkratk.....	77
7.	Použitá literatura	78
7.1	Monografie	78
7.2	Periodika	79

7.2.1 Tiskovaná periodika.....	79
7.2.2 Elektronická periodika	79
7.2.3 Zpravodajské portály.....	80
7.3 Ostatní zdroje	82
8. Seznam grafů a tabulek v textu	87
9. Seznam příloh.....	89
10. Příloha	Chyba! Záložka není definována.

1. Úvod

Tato práce zkoumá volební kampaně krajských voleb v roce 2016 optikou voleb druhého řádu, respektive snaží se zjistit, zda volební formace přistupovaly k volební kampani jako ke kampani k volbám druhého řádu. Významnou předlohou této práce se stala kapitola *Témata předvolebních kampaní v programech stran, jejich outdoorových kampaní a médiích* v knize *Krajské volby 2012*¹. Autoři této kapitoly velmi zevrubně popisovali krajské volby v České republice, ale neměli dostatek prostoru na analýzu získaných dat a porovnáním jich již s platnou teorií. Tato práce se snaží jejich výzkum doplnit o aktuální data nedávných voleb a dát je do souvislosti právě s teorií voleb druhého řádu.

Pokud zmíníme tuto teorii, naprosté většině čtenářů se určitě vybaví volby do Evropského parlamentu, kde tuto teorii aplikuje naprostá většina politologů, jak uvádí ve své studii Brtník s Havlíkem² Proto je hned v úvodu potřeba uvést, že samotní autoři této teorie Reif se Schmitter byli inspirováni výzkumem Reinera Dinkela, který se zabýval výsledky zemských voleb v Německu.³ Případné další pochybnosti o aplikaci této teorie na krajské volby lze vyvrátit prací Vlastimila Havlíka a Libora Hoskovce z roku 2009. Tito autoři při zkoumání krajských voleb potvrdili, že krajské volby splňují většinu rysů, které teorie voleb druhého řádu přičítají.⁴⁵

Jak je asi čtenářům známo, volby do krajských zastupitelstev probíhají ve vícemandátových obvodech, kde každý volební obvod představuje jeden kraj České republiky. Podle počtu obyvatel jednotlivých krajů se pak liší velikost krajských zastupitelstev a počet přidělovaných mandátů. Existují zastupitelstva o

---

¹ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 43 ISBN 978-80-210-6641-0.

² BRTNÍK, Radovan a Vlastimil HAVLÍK. Personalizace volby v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Případ voleb do zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2008. *Středoevropské politické studie*. CEPSR, 2009, XI(2-3), 15.

³ Tamtéž

⁴ Havlík, V. – Hoskovec, L. (2009): Krajské volby v České republice v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Analýza vybraných aspektů voleb do krajských zastupitelstev v letech 2000–2008, *Evropská volební studia*, roč. IV, č. 1, s. 22-47.

⁵ Havlík, V. (2009): Krajské volby 2008 jako příklad voleb druhého řádu, in: O. Eibl – V. Havlík – J. Kysloušek – M. Pink: *Krajské volby 2008*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 13-32.

velikosti 45, 55 a 65 členů. Zmapování takto komplexního tématu v rozsahu diplomové práce lze provést pouze na vzorku. V této práci jsou analyzovány volební kampaně pouze ve Středočeském a Libereckém kraji, oba tyto kraje byly vybrány jako referenční vzorek, protože i přes geografickou blízkost jsou mezi nimi markantní rozdíly. Rozlohou, počtem okresů i počtem obyvatel je Středočeský kraj řádově třikrát větší než kraj Liberecký, z toho vychází i počet zastupitelů ve Středočeském kraji je jich 65, naopak v Libereckém pouze 45. Ale především mají ve Středočeském kraji převahu spíše tradiční parlamentní strany, naopak v Libereckém kraji je patrná dlouhodobá převaha regionálního politického hnutí Starostové pro Liberecký kraj. Zastupitelstvo libereckého kraje dokonce jako jediné po volbách v roce 2012 jmenovalo na pozici hejtmána kandidáta necelorepublikové strany. Ostatně výzkumy volebních preferencí a i samotný výsledek voleb potvrzovaly jedinečnost Libereckého kraje v českém prostředí.⁶ Byť lze oponovat tím, že Starostové pro Liberecký kraj (SLK) jsou programově a částečně i personálně spojeny s hnutím Starostové a nezávislí (STAN), STAN přiznává pouze spolupráci.⁷

Krajské volby 2016 byly klíčové volby před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2017 I z tohoto důvodu je zajímavé analyzovat, do jaké míry politická uskupení přistoupila ke zkoumaným krajským volbám jako k volbám druhého řádu, aby tím zlepšily své vyhlídky na vítězství.

Tato diplomová práce je rozdělena na čtyři hlavní části, metodologickou část, kde je vysvětlena definice vzorku a použité metody, teoretická část, kde je pomocí rešerše literatury představena teorie voleb druhého řádu, praktická část, ve které naleznete zpracování výzkumu, a konečně závěr, kde jsou shrnuty výsledky.

---

⁶ ZAJÍC, Oldřich. *SANEP - Krajské volební preference (červenec 2016) komplet*. 16.8.2016. Praha: SANEP, 2016. Dostupné také z: <http://www.sanep.cz/pruzkumy/sanep-krajske-volebni-preference-cervenec-2016-komplet-publikovano-16-8-2016/>

⁷ *Starostové a Nezávislí: Region - Liberecký kraj*. 16.8.2016. Praha: STAN, 2016. Dostupné také z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/liberecky-kraj/>

1.1 Hlavní výzkumný cíl

Hlavní výzkumný cíl práce je postaven na otázce, do jaké míry volební kampaně zohledňovaly teorii voleb druhého řádu, tedy do jaké míry platilo, že

- v programech převažovaly témata, která lze označit jako celorepubliková
- strany zastoupeny ve vládě měly v porovnání s ostatními stranami kampaně intenzivnější⁸
- na kandidátních listinách byl kladen důraz na lokálně významné kandidáty

Aby tato práce byla schopna najít odpověď na výzkumný cíl, byly stanoveny dílčí otázky, kterým se tato práce dále věnuje:

1. Jaké body měly v programech převažující tendenci?
2. Jaké bylo zastoupení lokálně významných kandidátů na kandidátních listinách?
3. Jakou formu měla volební kampaně v inzerci tištěných médií?
4. V jakém rozsahu politické strany a kandidáti na hejtmana propagovaly volební kampaně na sociálních sítích?
5. Jak se dařilo komunikovat volební programy prostřednictvím médií?

---

⁸ Formulováno na základě teorie voleb druhého řádu, autor si je vědom odlišného způsobu sponzorování kampaní a tím pádem i různé intenzity kampaní

2. Metodologie

V následující kapitole je popsána metodika při výběru vzorku potřebného pro praktickou část a metoda výzkumu, která je z velké části postavena na kódování pomocí obsahové analýzy.⁹ K samotné metodologii práce je potřeba uvést, že veškerý výzkum zpracoval autor sám na základě dostupných údajů a nevyužil žádný jiný zdroj dat.

2.1 Definice zkoumaného vzorku

Jak bylo zmíněno v úvodu, tato diplomová práce zkoumá volební kampaně ve Středočeském a Libereckém kraji. Tyto dva kraje byly vybrány jako referenční vzorek především proto, že ve Středočeském kraji mají převahu tradiční parlamentní strany, naopak v Libereckém kraji jsou v zastupitelstvu kraje silně zastoupeny regionální strany jako Starostové pro Liberecký kraj nebo Změna pro Liberecký kraj.

2.1.1 Kandidující formace

Vzorek analyzovaných volebních kampaní je určen na základě výsledku dané formace ve zkoumaných krajských volbách. Klauzulí pro začlenění do výzkumu byl zisk minimálně 3% v jednom ze zkoumaných krajů. Toto kritérium splňuje 11 politických stran, koalic a hnutí, kterou jsou v abecedním pořadí sepsány v následující tabulce:

---

⁹ Vzhledem k rozsahu kódovacích archů (v řádu několika tisíců řádků v Excelu) nejsou tato data vytištěna, ale přiložena na CD disku.

Tabulka č. 1: Seznam politických formací, vypracováno autorem pro potřeby této práce

Kandidující formace se ziskem více než 3%	Kandidatura
ANO 2011	Středočeský kraj, Liberecký kraj
Česká pirátská strana	Středočeský kraj, Liberecký kraj
ČSSD	Středočeský kraj, Liberecký kraj
Koalice KDU-ČSL, SZ, SNK ED	Středočeský kraj
Koalice SPD a SPO	Středočeský kraj, Liberecký kraj
KSČM	Středočeský kraj, Liberecký kraj
ODS	Středočeský kraj, Liberecký kraj
Starostové a nezávislí	Středočeský kraj
Starostové pro Liberecký kraj	Liberecký kraj
TOP 09	Středočeský kraj, Liberecký kraj
Změna pro Liberecký kraj	Liberecký kraj

2.1.2 Komunikační kanály

Komunikační kanály, které jsou podrobeny výzkumu, byly zvoleny na základě výzkumu krajských zastupitelstev Víta Šimrala v roce 2012. Ten z rozboru veřejných i soukromě získaných dat vyvodil, že v roce 2012 byly použity tyto komunikační kanály:¹⁰

- novinová a plakátová inzerce
- kontaktní kampaň
- komunikace přes stranické weby a sociální sítě

Kontaktní kampaň stejně jako plakátový výlep se jako takové velmi složitě zkoumají s ohledem na velký záběr a časovou náročnost. Vypovídající hodnota pouze kvantitativního měření je nízká, protože kvalitu kontaktní kampaně neurčuje pouze periodicita a rozsah, a naopak kvalitativní průzkum je velmi časově náročný a prakticky nemožný bez většího týmu respondentů. Z tohoto

¹⁰ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 43 ISBN 978-80-210-6641-0.

důvodu byl ke zkoumání vybrán denní tisk a přidán výzkum sociálních sítí, přičemž právě poslední zmiňovaný byl použit i k analýze kontaktní kampaně.

Obecně platí, že pro výzkum komunikačních kanálů volebních kampaní byli určeni zástupci denního tisku a sociálních sítí, tak aby práce měla co nejvyšší vypovídací hodnotu.

Denní tisk

K analýze volební kampaně byly vybrány deníky podle odhadované čtenosti na vydání. Do analýzy byl zařazen jediný pouze celostátní deník Blesk a pak regionální mutace MF DNES a Deník. Autor chtěl zařadit do výzkumu i Právo, bohužel Právo (respektive mutaci Severovýchodní Čechy) nebylo možné získat do termínu odevzdání práce.¹¹¹²

- Blesk – Celá Česká republika (odhadovaná čtenost na vydání: 1 002 000)
- Deník – Rakovnický, Kladenský, Mělnický, Boleslavský, Nymburský, Kolínský, Kutnohorský, Benešovský, Příbramský, Pražský, Berounský, Českolipský, Liberecký, Jablonecký (odhadovaná čtenost na vydání: 606 000)¹³
- MF DNES – Praha a Středočeský kraj, Liberecký kraj (odhadovaná čtenost na vydání: 615 000)

K výzkumu toho, jak byla komunikována volební kampaň v médiích, byl použit Newton Media Search, který umožňuje vyhledávání podle klíčových slov, do výzkumu byly přidány všechny deníky a regionální tituly vycházející v ČR. Do samotného výstupu však byly zařazeny pouze deníky, které uveřejnily alespoň jeden článek splňující kritéria obsahové analýzy. Z tohoto důvodu nebyl do výstupu zařazen například Blesk, protože ani jeden z 5 uveřejněných článků ve zkoumaném období nesplňoval zadání. Jen pro doplnění uvedu, že k regionální mutacím bylo přistupováno jako k jednomu médiu, tedy například ke článku

---

¹¹ Autor vyčerpal všechny možnosti, jak do této regionálním mutace nahlédnout: vydavatelství Borgis a.s. si neuchovává výtisky, Národní knihovna nabízí k nahlédnutí pouze region Praha a Střední Čechy a po dobu dopisování práce nebyla tato regionální mutace připravena k nahlédnutí ani v Centrálním depozitáři NK v Hostivaři.

¹² MEDIA PROJEKT: 1. a 2 čtvrtletí 2016. *Unie Vydavatelů* [online]. Median, Stem Mark, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/MP_1602_Prezentace_07.pdf

¹³ Přestože do velké části Libereckého kraje zasahuje i mutace Krkonošský Deník, při výzkumu vyšlo najevo, že ho strany používaly ke kampani v Královéhradeckém kraji, proto byl z analýzy vyřazen.

uveřejněnému v Benešovském deníku i v Kutnohorském, bylo přístupováno jako k jednomu parametru. Zkoumány byly tyto deníky:

- 5plus2
- Deník
- E15
- Hospodářské noviny
- Lidové noviny
- MF DNES
- Právo

Analýzou byly zkoumány tyto klíčová slova:

krajské volby; krajských volbách; volby do krajů; voleb do zastupitelstva; voleb do krajských; volby do zastupitelstva; zastupitelstvo krajů; krajských volbách.

Spolu s názvem jednoho ze zkoumaných krajů:

Liberecko; Liberecku; liberecký; středočeský; středočeským; středočeská; liberecká.

Sociální síť

Ke zkoumání sociálních sítí byl vybrán Facebook, který je nejrozšířenější médium tohoto typu v České republice. Na tuto sociální síť se připojí 4,5 milionu Čechů každý měsíc a více než 3,4 milionu takto učiní každý den.¹⁴ Zkoumány byly stránky lídrů kandidátek, tedy kandidátů na hejtmana, a stránky krajských stran v daném regionu.

2.1.3 Časová osa

K stanovení časové osy je potřeba vysvětlit termín tzv. horké fáze kampaně, toto období začíná řádově 14 dní před volbami a jedná se o poslední gradační fázi volební kampaně. V této části propuká kampaň naplno – padají morální zábrany, mnohdy se rozjede negativní kampaň a kontaktní kampaň je na svém vrcholu¹⁵. Ke zkoumání mediálního obsahu prostřednictvím článků bylo vybráno období od

---

¹⁴ Jak se daří Facebooku v ČR?: Novinky z Facebooku. *NewsFeed.cz* [online].3 [cit. 2016-11-19].

Dostupné z: <http://newsfeed.cz/jak-se-dari-facebooku-v-cr/>

¹⁵ KUBÁČEK, Jan. *Slovník politického managementu a volebního marketingu*. Praha: Grada, 2012. s. 22. ISBN 978-80-247-4013-3.

1. srpna 2016 do 7. října 2016. Délka je stanovena tak, aby zohlednila dost dlouhé období před samotným vypuknutím horké kampaně a tedy reflektovala i články neovlivněné negativními kampaněmi účastníků voleb.

U zkoumání tištěných médií z pohledu volební kampaně v inzerci a u zkoumání profilů na sociálních sítích je předmětem výzkumu období od 1. září do 7. října 2016. Ukázalo se, že v průběhu srpna zvolená média nevykazovaly dostatečný vzorek ke zkoumání, a proto nebylo nutné srpen 2016 přidat k analýze. Doba zkoumání je stanovena tak, aby bylo možné porovnat komunikaci před a během horké fáze kampaně.

2.2 Použité metody

Hlavní výzkumnou metodou této práce je obsahová analýza, jedná se o kvantitativní objektivní analýzu sdělení.¹⁶ Tato metoda umožňuje analyzovat velké množství dat na základě jasně daného vzorce kódování. Metodika kódování by měla vést k tomu, že by dva výzkumy zaměřené na stejnou problematiku měly dojít vždy k totožným závěrům.¹⁷

Pro větší přehlednost práce jsou vždy na začátku kapitol analytické části vysvětleny postupy, které byly použity při výzkumu.

---

¹⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, strana 169. ISBN 80-246-0139-7.

¹⁷ ROSE, Gillian. *Visual methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials*. 2nd ed. London: Sage, 2007, xvi, strana 62. ISBN 978-1-4129-2191-6.

3. Teoretické část

3.1 Politický marketing nebo volební kampaně

Na začátku teoretické části je potřeba uvést, proč v případě voleb do krajských voleb v roce 2016 nemluvíme o politickém marketingu, ale volební kampani. Odlíšení těchto dvou pojmů je z pohledu vědecké práce zásadní, protože často dochází k záměně obou těchto pojmů.

Politický marketing lze charakterizovat jako „proces, jehož prostřednictvím jsou političtí kandidáti a jejich ideje nasměrovány na voliče tak, aby uspokojily jejich politické potřeby a získaly tak podporu pro daného politického kandidáta a jeho ideje.¹⁸ Během procesů spojených s politickým marketingem dochází k důkladnému mapování politického trhu, seznamování s nabídkou, argumentaci o nejvýhodnější nabídce a vlastnímu hlasování.¹⁹ Politický marketing jako takový využívá nepřeberné množství výzkumných technik, s kterými se můžeme setkat i v komerčním marketingu.²⁰ Komplexnost tématu, propojení dvou přístupů (politologie a marketingu) a rozdíly značným způsobem komplikují definici marketingu, podle Anny Shavit „*politický marketing vychází ze snahy aplikovat postupy a metody klasického marketingu a ze snahy zkoumat politický systém za pomoci ekonomických teorií*“.²¹

Vzhledem k důrazu, který je v případě politického marketingu kladen na hloubkovou analýzu potřeb potencionálních voličů nelze v případě voleb do krajských zastupitelstev mluvit o politickém marketingu, ale spíše o politické kampani, která sice využívá výzkumy veřejného mínění, je na ní alokovan

---

¹⁸ HAMER, Lawrence O. Wojciech Cwalina, Andrzej Falkowski, & Bruce I. Newman. (2011). Political Marketing: Theoretical and Strategic Foundations. *Journal of Political Marketing* [online]. 2012, **11**(1-2), 120-122 [cit. 2016-09-18]. DOI: 10.1080/15377857.2012.642751. ISSN 1537-7857. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15377857.2012.642751>

¹⁹ EIBL, Otto a Jozef JANOVSÝ. *Marketing politických kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Strana 18. ISBN 978-80-210-5821-7.

²⁰ LOCK, A. HARRIS, p. (1996) "Political marketing - *vive la différence!*", Strana 30. *European Journal of Marketing*, Vol. 30 Iss: 10/11, pp.14 - 24

²¹ MATUŠKOVÁ, Anna. *Politický marketing a české politické strany: volební kampaně v roce 2006*. s.21 Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5169-0.

rozpočet a podílí se na ní tým expertů. Volební kampaň lze označit za jakousi podmnožinu politické komunikace a tedy i politického marketingu.²²

I přes nevyužívání všech metod politického marketingu, volebním kampaně vyvolávají zájem o politiku, přitahují pozornost voličů a vedou ke změnám v jejich stanoviscích.²³ Teoretička volebních kampaní Pippa Norris v roce 2000 zveřejnila vývojová stádia volebních kampaní, které definovalo tři ideální typy. V současné době se bavíme o takzvaných postmoderních kampaních, které jsou charakterizovány minimální vazbou mezi voličem a konkrétní stranou. Kampaň je takřka permanentní a i jako volební kampaň obsahuje prvky tržní orientace, důležitou roli hrají týmy profesionálních poradců a specializovaných agentur. V současnosti patří mezi způsoby komunikace nová digitální média a sociální sítě či využívání marketingových metod.²⁴

V českém prostředí se této problematice věnovala Eva Bradová ve své knize *Od lokálních meetingů po politický marketing*, tato autorka uvedla seznam hlavních cílů volebních kampaní:²⁵

„1. Informovat voliče – o konání voleb, o kandidátech, o politickém programu a cílech, kterých chce strana dosáhnout, atd.

2. Přesvědčovat voliče – aby podpořili jejich stranu (pomocí roznášení volebních letáků, volebních mítinků, osobních kontaktů s voliči na lokální úrovni, vysílání volebních spotů v televizi, reklamy v médiích na národní úrovni, internetu, atd.)

3. Posílit stávající podporu (reinforcing) – tzn. posílit, upevnit podporu stoupenců strany

4. Mobilizovat voliče – zajistit účast ve volbách

---

²² MOLEK, Pavel a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Soudní přezkum voleb*. Praha: Linde, 2006. ISBN 8072016393.

²³ WLEIZEN, CH. (2010). Elections Campaigns. In: LeDUC, L.; Niemi, R.; Norris, P. (ed.). Strana 98. *Comparing Democracies 3: Elections and Voting in Global Perspective*. London: Sage, pp. 98-117.

²⁴ NORRIS, Pippa. *On message: communicating the campaign*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 1999, xiv, 218 p. strana 11. ISBN 0761960740.

²⁵ Bradová, E. (2005). *Od lokálních mítinků k politickému marketingu. Teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. Strana 20-21. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav.

3.2 Negativní reklama a kampaň

Negativní reklama a kampaň se řadí mezi jednu z hlavních odnoží politické komunikace jako takové.²⁶ Přestože může u laické veřejnosti docházet k záměně obou termínů, jedná o dva rozdílné pojmy: negativní reklama je nástrojem, kterým chceme dosáhnout cílů kampaně, na druhou stranu negativní kampaň využívá celou řadu strategií, včetně strategie negativní. Podle rozdělení Johnson-Cartee a Copelanda platí, že pokud kampaň využívá méně, než 30% negativní reklamu jedná se o tzv. *classic game play*, pokud je negativní reklama využita v rozmezí 31-59% jedná se o tzv. *campaign battle strategy*, a pokud je negativní reklama využita v míře vyšší než 60%, jedná se o negativní kampaň.²⁷

Negativní kampaň i reklama je specifická forma předvolební kampaně, ve které dochází ke zpochybnění programu a důvěryhodnosti politika nebo politického hnutí v očích potencionálních voličů. S použitím negativní kampaně v moderním pojetí se setkáváme již od 50. let minulého století v USA, později se tento trend přesunul do západní Evropy, a po přechodu sovětských satelitů ve východní Evropě k demokracii i do východní Evropy. V českých zemích jsme se s tímto druhem komunikace nesetkaly až do roku 1998, kdy ODS mobilizovala proti „socialistickému nebezpečí“ ČSSD.²⁸

3.3 Volby druhého řádu

Tato diplomová práce čerpá především z teoretického konceptu voleb druhého řádu, proto je nezbytné vysvětlit i tento pojem. Základy teorie voleb druhého řádu byly položeny v 80. letech při výzkumu Karlheinz Reifa a Hermanna Schmitta na základě voleb do Evropského parlamentu v roce 1979. Za první premisu voleb druhého řádu lze považovat skutečnost, že se v nich „hraje o

---

²⁶ LEBEDOVÁ, Eva. *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. V Olomouci: Periplum, 2008. strana 8. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-44-0.

²⁷ JOHNSON-CARTEE, Karen S. a Gary. COPELAND. *Negative political advertising: coming of age*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum Associates, 1991. Strana 29-30. Communication (Hillsdale, N.J.). ISBN 0805808345.

²⁸ LEBEDOVÁ, Eva. *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. V Olomouci: Periplum, 2008. strana 9. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-44-0.

méně“²⁹ (dalo by se říci – menší kompetence), dále pak odehrávají se ve specifickém prostoru, jsou svázány specifickými institucionálními a procesními mantinely, a konečně jejich kampaně a charakter politické změny se odlišuje.³⁰

Na základě těchto pěti hlavních bodů lze stanovit obecnou definici voleb do Evropského parlamentu, respektive voleb druhého řádu:³¹

1. Je v nich nižší volební účast, nižší zájem ze strany médií a tedy i informovanost samotných voličů
2. Poskytují více šancí malým a novým stranám, zvyšuje se šance, že volič odevzdá hlas menší straně, která by obecně měla menší šanci dostat se například do parlamentu
3. Je zaznamenáno vyšší procento neplatných hlasů, který je možno interpretovat jako protestní hlas vládnoucím stranám
4. Vládní strany ztrácejí podporu
5. Voliči se méně rozhodují stranicky, podporují osobnosti
6. Jsou orientovány tak, že překračují národní hranice (zde je patrný velký rozdíl mezi volbami do Evropského parlamentu oproti jiným volbám druhého řádu, kde jsou dopady volby pro řadového voliče mnohem patrnější)
7. Čím jsou volební pravidla vzdálenější od národní tradice, tím je volební účast nižší
8. Role kampaní je důležitější – voliči těmto volbám věnují méně pozornosti

Sám Karlheinz Reif po druhých volbách do Evropského parlamentu zrevidoval původní teorii, kterou zúžil na čtyři základní body zohledňující, pro tuto práci klíčové, předvolební kampaně jako stěžejní bod voleb druhého řádu.³²

---

²⁹ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMIDT. Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*. 1980, č. 8., s. 9.

³⁰ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 161 s. strana 30-32. ISBN 978-80-244-1876-6.

³¹ ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 161 s. strana 32. ISBN 978-80-244-1876-6.

³² REIF, Karlheinz. National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984. *Electoral Studies*. 1984, roč. 3, č. 3, s. 244-255. ISSN0261-3794.

1. Kampaně voleb druhého řádu obsahují témata vlastní pro tento řád, ale také témata voleb prvního řádu
2. Volební účast voleb druhého řádu je nižší a reflektuje závažnost jednotlivých voleb
3. Menší, nové a radikálnější strany mají větší šanci na úspěch v těchto volbách ve srovnání s volbami prvního řádu než strany velké
4. Vládní strany jsou ovlivněny křivkou popularity v průběhu jednotlivých fází volebního cyklu

Jak naznačuje ztráta podpory vládnoucích stran, volby druhé řádu lze považovat za takzvané ověřovací volby, reflektující spokojenost s vládnoucími stranami v době konání voleb druhého řádu. Autor A. Friere uvádí, že existuje jakási periodizace volebního cyklu, která zohledňuje časovou osu od posledních voleb:³³

- a) *Honeymoon* (do 12 měsíců po volbách) – popularita vládních stran nemusela klesnout, doznívá volební euforie
- b) *Mid-term* (13. – 36. měsícem po volbách) – uprostřed volebního cyklu bývá podpora vládnoucích stran nejnižší
- c) *Later term* (37. – 48. měsíce po hlavních volbách) – před dalšími volbami popularita vládních stran opět stoupá

Diskuze okolo voleb druhého řádu postupně vykryštovala do podoby čtyř základních dimenzí chování voličů, které shrnul C. Carruba a R.J. Timpone:³⁴

1. Jde v podstatě o referendum o vládě, výraz souhlasu či nesouhlasu se současnou vládou
2. Voliči vyjadřují své skutečné (upřímné) preference, nejedná se tedy o strategické hlasování jako v případě voleb prvního řádu

---

³³ FREIRE, André: Second Order Elections and Electoral Cycles in Democratic Portugal, 1975-2002, říjen 2003. In: Working paper. Strana 14 Dostupné on-line z <http://www.ics.ul.pt/publicacoes/workingpapers/wp2003/wp3-2003.pdf>.

³⁴ CARRUBBA, C. Explaining Vote Switching Across First- and Second-Order Elections: Evidence From Europe. *Comparative Political Studies* [online]. 2005, **38**(3), 260-281 [cit. 2016-09-18]. Strana 262. DOI: 10.1177/0010414004272693. ISSN 0010-4140.

3. K odlišné volbě vede sledování různých zájmu v odlišných stupních voleb a sledování různých politik
4. Voliči nechtějí, aby vládla jedna strana, proto volí jiné subjekty, toto je dáno snahou o kompromis mezi politickými stranami

Obecně za volby druhého řádu vyjma voleb do Evropského parlamentu považujeme lokální volby, různé druhy regionálních voleb, prezidentské volby v neprezidentských systémech, referenda či volby do většiny horních komor parlamentů. Pokud bychom měli definovat hlavní rozdíl mezi volbami do Evropského parlamentu s jinými volbami druhého řádu, musíme poukázat na skutečnost, že se jedná o sub-národní volby.³⁵

3.3.1 Teorie voleb druhého řádu v kontextu kampaně politických stran a personalizace volby

Z výše uvedeného abstraktu teorií týkajících se voleb druhého řádu, lze konstatovat, že přes mnohé úpravy a připomínky je naprosto zásadní původní teoretický rámec vzniklý ve spolupráci Reifa a Schmitta. Přestože je hlavní výzkum zaměřen na Evropské volby v 80. letech minulého století, je použitelný pro prakticky jakékoliv volby druhého řádu i nyní. V rámci propojení volebních kampaní a teorie voleb druhého řádu je potřeba zmínit, že se v původní teorii setkáváme s pojmem „Dimenze kampaně“³⁶. Autoři tento termín používali ve spojitosti s faktem, že prostředky použité ve volební kampani politických subjektů hrají mnohem důležitější roli u voleb druhého řádu než u voleb řádu prvního. Tato skutečnost je dána především tím, že se pozornost médií i voličů upíná k celonárodním politickým stranám, elitám i problémům, což nutí účastníky voleb druhého řádu cílit pozornost voličů na právě probíhající volby.

---

³⁵ REIF, Karlheinz. National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984. Electoral Studies. 1984, roč. 3, č. 3, s. 11. ISSN0261-3794.

³⁶ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMIDT. *Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results*. European Journal of Political Research. 1980, č. 8., s.13.

Především toto teoretické východisko je legitimním odrazovým můstkem pro zkoumání volebních kampaní v krajských volbách.

Zároveň je potřeba k samotným volebním kampaním přidat i další rozměr, tedy personalizaci voleb. Tomuto pojmu se věnoval i Reif se Schmittem, kteří tvrdili, že personalizaci vede k větší volební účasti (v případě většího množství volebních obvodů).³⁷ V kontextu České republiky dané téma rozpracovali především pánové Havlík a Brtník, kteří na příkladu Jihomoravského kraje dokázali, že významnou výhodou v tomto typu voleb je lokálně/regionálně známá osobnost kandidující na předních místech kandidátní listiny.³⁸ Tito dva autoři ve své práci potvrdili, že „o čím nižší úroveň politiky se jedná, tím méně si ji volič spojuje s ideologickým zázemím politických stran a tím více se rozhoduje na základě konkrétních osobností, které jsou mu svým působením v dané obci či kraji bližší (mimo jiné je také pravděpodobnější osobní kontakt s daným politikem).“³⁹ I proto tedy platí, že politické strany zaznamenávají výraznější úspěch, pokud na jejich kandidátní listině figuruje lokálně významná osobnost spjatá s danou obcí, ideálně pak na předních místech.⁴⁰

3.4 Legislativní rámec volebních kampaní v ČR

Samotná volební kampaň je v českém zákoně definována pouze v rámci volby prezidenta republiky a to ustanovením § 35 odst. 1 zákona o volbě prezidenta. Profesor Václav Pavlíček vysvětluje ústavně právní rozměr tohoto termínu jako „nejviditelnější a neodmyslitelnou součástí příprav voleb. Zákony přípustnými formami a metodami při ní může každý agitovat pro kteréhokoliv z kandidátů, resp. kandidujících subjektů, nebo proti němu, může přesvědčovat voliče, aby se k volbám dostavili nebo je bojkotovali.“⁴¹

---

³⁷ REIF, Karlheinz a Hermann SCHMIDT. *Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results*. European Journal of Political Research. 1980, č. 8., s.13.

³⁸ BRTNÍK, Radovan a Vlastimil HAVLÍK. Personalizace volby v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Případ voleb do zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2008. *Central European Political Studies Review*. 2008, č. 2-3.

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ SPOUSTA, J. (2001): Volební kampaň a její účinek. In: Mrklas, L. (ED.): Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře. Praha: CEVRO, str. 58

3.4.1 Financování volebních kampaní

Financování politických stran je v České republice popsáno samostatným zákonem z 2. října 1991 (424/1991 Sb. Od počátku je patrná snaha o posílení centra českého politického systému, tedy Poslanecké sněmovny České republiky⁴². Cesta k informacím o hospodaření politických stran je značně limitovaná, na což upozorňují leckteré nevládní organizace. Tato skutečnost omezuje akademické zkoumání, ale i kontrolu demokratického procesu samotnými voliči.⁴³ V současnosti neexistuje úhrada volebních nákladů ve volbách do zastupitelstev krajských a ani obecních ani ve volbách do senátu, v obecních volbách navíc neúspěšným stranám nepřísluší ani příspěvek za získaný mandát⁴⁴. Současný systém je diskriminační k menším a regionálním stranám, především tím, že byl zaveden stálý příspěvek za zisk minimálně tři procentních bodů a více ve volbách do Poslanecké sněmovny do maximálně výše 10 000 000,- Kč.⁴⁵

Stejně jako u voleb do Senátu se od roku 2011 v případě zisku mandátu v krajském zastupitelstvu dostává politická strana/hnutí příspěvek (237 500,- Kč). Naopak na rozdíl od voleb do Senátu není při voleb do krajů požadovaná volební kauce. Specifikem v porovnání s ostatními zeměmi je skutečnost, že příspěvky na úhradu volebních nákladů nejsou určeny pro volby do krajů, obcí nebo senátu a jsou vypláceny pouze zpětně – v zahraničních modelech se naopak odhadované částky vypočítají na základě volebních výsledků v minulosti. Až na výjimky se předvolební podpora nově vznikajících politických uskupení omezuje pouze na nepřímou podporu, tj. volného televizního nebo rozhlasového času.⁴⁶

---

⁴² BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 36 ISBN 978-80-210-6641-0.

⁴³ Tamtéž strana 37

⁴⁴ Tamtéž strana 40

⁴⁵ Příspěvky ze státního rozpočtu uhrazené politickým stranám a politickým hnutím celkem v roce 2014. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: MFČR, 2015, 21. 1. 2015 [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/politicke-strany-a-hnuti/prispevky-ze-statniho-rozpocetu-uhrazene-20299>

⁴⁶ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 39. ISBN 978-80-210-6641-0.

3.4.2 Financování volebních kampaní do krajských voleb v roce 2012

Obecně platí, že u malých politických stran naprostá většina výdajů putuje právě do předvolebních kampaní, a naopak u etablovaných stran s celostátní působností se jedná o daleko menší podíl. Této problematice se věnoval Vít Šimral po volbách do krajských zastupitelstev v roce 2012. Během svého výzkumu došel mimo jiné k názoru, že největším problémem na podobné analýze je existence (polo)soukromého financování a naopak absence důsledného monitoringu⁴⁷. Zajímavými závěry o politické kampani a jeho financování jsou výsledky výzkumu prováděného přímým oslovením politických subjektů. Především je potřeba uvést, že je velký rozdíl mezi vedením politické kampaně mezi malými a velkými stranami. Reprezentanti malých politických stran potvrdili, že volební náklady typu tisk letáků, malé tištěné reklamy, reklamy na sociálních sítích či malé kontaktní kampaně si kandidáti platí sami nebo využívají služeb dobrovolníků. Obecně lze říci, že se příliš neliší materiální pozice stranických nebo nestranických kandidátů v těchto dvou kategoriích. Straniční kandidáti jsou finančně podporováni především v případech, kdy v minulosti dokázali straně získat příspěvek na mandát.⁴⁸

S podobným fungováním se lze setkat i u etablovaných a velkých politických subjektů, kdy dochází k využívání bezplatných dobrovolnických služeb, především však s podporou dodaných reklamních předmětů. Tyto mini-kampaně si nejčastěji domlouvají sami kandidáti se svými štáby v místě svého působení. Zajímavostí z interního fungování politických kampaní pro krajské volby bylo ponechání poměrně velké flexibility při aplikaci centrálních modelů u etablovaných stran. Tato skutečnost je o to zajímavější vezmeme-li v úvahu kolik volebních analytiků a expertů se podílí na přípravě centrálně vedené politické kampaně ve velkých parlamentních stranách. Toto je dáno podvořením se manažerů znalosti místních poměrů ze strany místních politiků, vyjednávací silou některých krajských sdružení anebo obezřetným přístupem k marketingovým

---

⁴⁷ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 43 ISBN 978-80-210-6641-0.

⁴⁸ Tamtéž strana 61

agenturám. Jak uvádí Šimral: „Profesionální kampaně jsou obecně stranickými reprezentanty považovány za finančně neefektivní, vedoucí k přemrštěným nákladům a nezaručující odpovídající volební zisky“.⁴⁹ I menší politické strany mají snahu zaměstnávat spíše svoje příznivce na pozice volebních manažerů než využívat možností marketingových agentur. Obecně lze říci, že ideová blízkost je velkou výhodou i u dárců, což dokládají i výsledné finanční zprávy.

3.5 Kontext voleb do krajských zastupitelstev

Volby do zastupitelstev krajů v roce 2012 se staly velkým politickým úspěchem tehdy opoziční sociální demokracie, která vyhrála v 9 krajích a získala 205 zastupitelů. Vítězem voleb se staly jiné strany pouze v Plzeňském kraji (ODS), Libereckém (Starostové pro Liberecký kraj), Karlovarském a Ústeckém (oba KSČM). ČSSD v celkovém součtu získala posty jedenácti hejtmanů, tedy všechny vyjma Ústeckého (Oldřich Bubeníček za KSČM) a Libereckého kraje (Martin Půta za Starosty pro Liberecký kraj).⁵⁰ Politická situace v zemi se zásadně změnila v roce 2013, kdy se stal prvním přímou volbou zvoleným prezidentem Miloš Zeman. Tato skutečnost měla dopad především na vládní krizi v červnu 2013, kdy tehdejší premiér Petr Nečas podal demisi na základě kauzy vyvolané zatčením Jany Nagyové a dalších podezřelých. Přes schopnost původní koalice (ODS, TOP09, LIDEM) pokračovat ve vedení země byl v červenci jmenován kabinet Jiřího Rusnoka. Této vládě nebyla nikdy vyslovena důvěra, přesto vládla až do dalších voleb v říjnu roku 2013.⁵¹

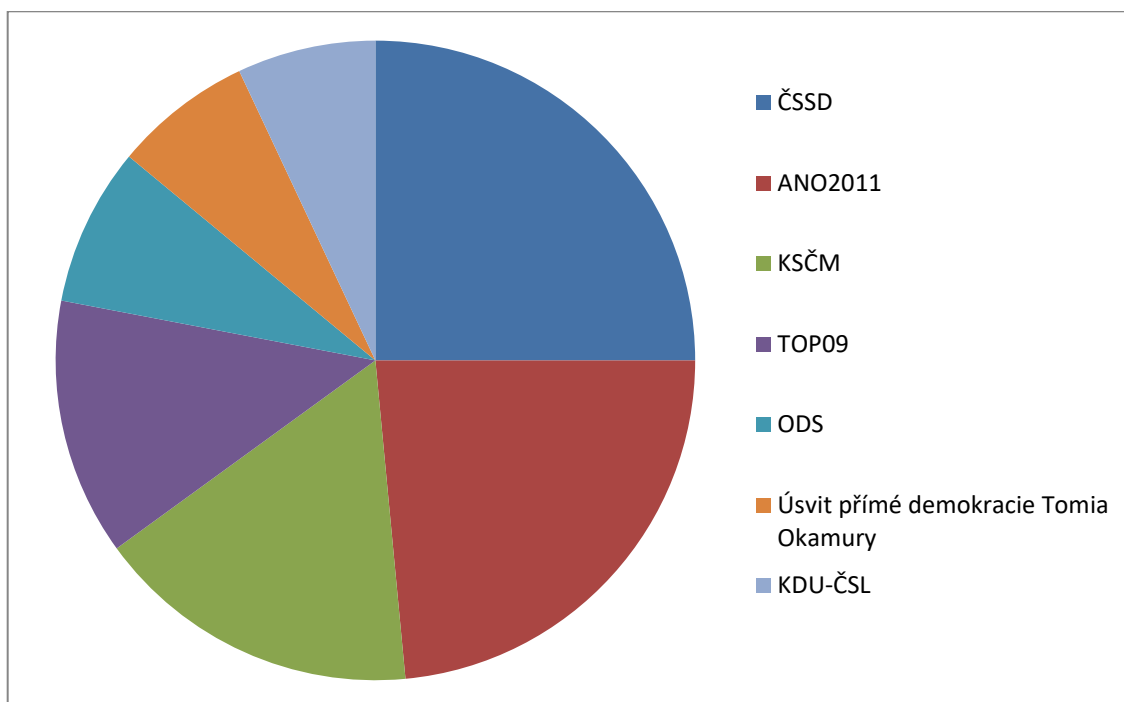
---

⁴⁹ Tamtéž strana 62

⁵⁰ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=6>

⁵¹ Vláda Jiřího Rusnoka. *Aktuálně.cz* [online]. Praha [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/vlada-jirihor-rusnoka/r~i:wiki:3819/?redirected=1494164496>

Graf č. 1: Složení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po volbách v roce 2013, vypracováno autorem

Volby v roce 2013 skončily vítězstvím ČSSD, které však nebylo tak silné, jak ukazovaly předvolební průzkumy. Oslabení tradičních a etablovaných stran ukázaly potenciál nového uskupení, hnutí ANO2011 miliardáře Andreje Babiše. Povolební vyjednávání skončilo vytvořením koalice mezi ČSSD, ANO2011 a KDU-ČSL. Vnímání čelních představitelů vládnoucích stran je dlouhodobě spíše pozitivní oproti například předsedům opozičních stran Petra Fialy, Miroslava Kalouska nebo třeba i Tomia Okamury.⁵²

Až na pár problematických témat (např. služební zákon, tzv. LEX Babiš)^{53,54} vláda nezaznamenala větší ideový rozkol a do krajských voleb v roce 2016 se jednalo se o jednu z nejstabilnějších koalic v moderních dějinách České republiky. Některými komentátory i veřejností je kritizován Andrej Babiš kvůli

⁵² Popularita politických osobností v Květnu 2016. *Stem.cz* [online]. Praha: Stem, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/popularita-politickyh-osobnosti-v-kvetnu-2016-2/>

⁵³ LANG, Václav. Koalice ustoupila námitkám ODS a TOP 09 ve sporu o služební zákon. *Novinky.cz* [online]. 2014-08-06 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/344363-koalice-ustoupila-namitkam-ods-a-top-09-ve-sporu-o-sluzebni-zakon.html>

⁵⁴ Postránecký složil slib a ujal se funkce superúředníka. *Novinky.cz* [online]. 2015-02-02 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/360473-postranecky-slozil-slib-a-ujal-se-funkce-superurednika.html>

střetu zájmů, který se pravděpodobně nejvíce projevil v kauze „Čapí hnízdo“.⁵⁵ Právě Andrej Babiš s filozofií řízení státu jako firmy může v mnoha voličích vzbuzovat jistou nedůvěru. Velmi kontroverzní je například jím prosazovaný a nakonec i schválený zákon o elektronické evidenci tržeb.⁵⁶

V rámci kontextu krajských voleb je potřeba uvést, že Evropa prochází bezprecedentní migrační krizí. Vlna imigrace je dána exodem uprchlíků ze zemí postiženými konflikty v Subsaharské Africe a na Blízkém/Středním východě (důsledky tzv. Arabského jara), ale také ekonomickou motivací imigrantů. Krize kulminovala v roce 2015, od té doby se počet imigrantů podařilo snížit především dohodou s Tureckem z dubna 2016⁵⁷⁵⁸. Přestože o azyl v České republice zažádalo jen minimum přistěhovalců, a že většina imigrantů směřuje do Západní Evropy, stala se Česká republika jedním ze států s nejméně odmítavým postojem k imigraci.⁵⁹ Vláda i prezident patří v porovnání s ostatními Evropskými představiteli k největším kritikům principu distribuce žadatelů o azyl, ale i celkovému přístupu Evropské unie ke krizi. Na české politické scéně vznikla v několika posledních letech celá řada politických subjektů stavějících svojí ideovou zaměřenost právě na protiimigrační rétorice. Tyto subjekty s ambicí uspět na regionální, ale i na celostátní úrovni, doplňují odmítavý postoj tradičních stran k této problematice, například ODS nebo Svobodní.

Vzhledem k teorii druhého řádu se tyto volby řadí na pomezí *mid-term* a *later-term*, protože se konají 36 měsíců po volbách do Poslanecké Sněmovny ČR v roce 2013. Teoretický koncept potvrzuje i průzkum důvěry ústavních institucí,

---

⁵⁵WIRNITZER, Jan. Anonymní akcie, dotace, kritika auditorů. Časová osa kauzy Čapí hnízdo. *Idnes.cz* [online].,2 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/casova-osa-capi-hnizdo-babis-agrofert-dsw-/domaci.aspx?c=A160311_135345_domaci_jw

⁵⁶MUSIL, Petr. EET rovná se DDT, kterým Babiš zadusí střední třídu. *Ekonomický deník* [online]. 12. 03. 2015. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/eet-rovna-se-ddt-kterym-babis-zadusi-stredni-tridu/>

⁵⁷OSN: Přes moře letos do Evropy dorazil milion uprchlíků. Nejvíce jich prošlo přes Řecko [online]. *Hospodářské noviny*, 2015-12-30, [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/evropa-slovensko/c1-65036850-osn-pres-more-letos-do-evropy-dorazilo-milion-uprchliku-nejvice-jich-proslo-pres-recko>

⁵⁸Do Turecka dorazili první vrácení běženci z Řecka. [online]. *Týden.cz*, [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/do-turecka-dorazili-prvni-vraceni-bezenci-z-recka_378392.html

⁵⁹*Musíme pomáhat, ale ne za cenu ohrožení, řekl Sobotka o migrační krizi*. *Idnes.cz* [online]. 2 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/premier-bohuslav-sobotka-migracni-krize-bezpecnost-fym-/zahranicni.aspx?c=A151205_112847_zahranicni_hro

který ukazuje, že důvěra vlády mezi obyvateli dlouhodobě klesá a naopak nedůvěra od září 2015 mírně stoupla⁶⁰

Tabulka č. 2: Důvěra a nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání, vypracováno autorem pro potřeby této práce (Zdroj: CVVM, Tisková zpráva: Důvěra ústavním institucím v říjnu 2016), vypracováno autorem

	09/2015	10/2015	11/2015	12/2015	1/2016	2/2016	3/2016	4/2016	5/2016	6/2016	9/2016	10/2016
Důvěra obyvatel vládě	46	43	46	44	44	40	41	39	40	39	38	38
Nedůvěra obyvatel vládě	50	54	51	52	52	57	56	57	55	57	59	57

3.6 Specifika zkoumaných krajů

3.6.1 Středočeský kraj

Středočeský kraj je největším a nejlidnatějším krajem v České republice s rozlohou přes 11 tisíc kilometrů čtverečních a počtem obyvatel přes 1 300 000.⁶¹ Zvláštností je, že jako jediný kraj, má své krajské město mimo své hranice. Na území kraje se rozkládá 1145, z toho 83 měst (52% obyvatel). Prakticky celý kraj, ale hlavně okresy sousedící s Hlavním městem Prahou mají významné socio-ekonomické vazby na tuto metropoli, především zde bydlí velká část zaměstnanců pražských firem.⁶² Nezaměstnanost se v regionu pohybuje okolo 4,5%, průměrná hrubá mzda je podle statistického úřadu vyčíslena na 27 146,- Kč.⁶³

Dlouhodobě se v tomto kraji daří tradičním a parlamentním stranám, což potvrzují i výsledky voleb do krajského zastupitelstva v roce 2012 (graf č. 2). Od roku 2008 byli hejtmani vždy členové sociální demokracie, přičemž nejvíc v paměti všech voličům zůstal David Rath, zatčený a pravomocně odsouzený za

⁶⁰ *Důvěra ústavním institucím v říjnu 2016: Tisková zpráva.* CVVM. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2016, 8 stran. Dostupné z:

http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7614/f3/pi161111.pdf

⁶¹ Regionální časové řady. ČZSO [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/regionalni_casove_rady

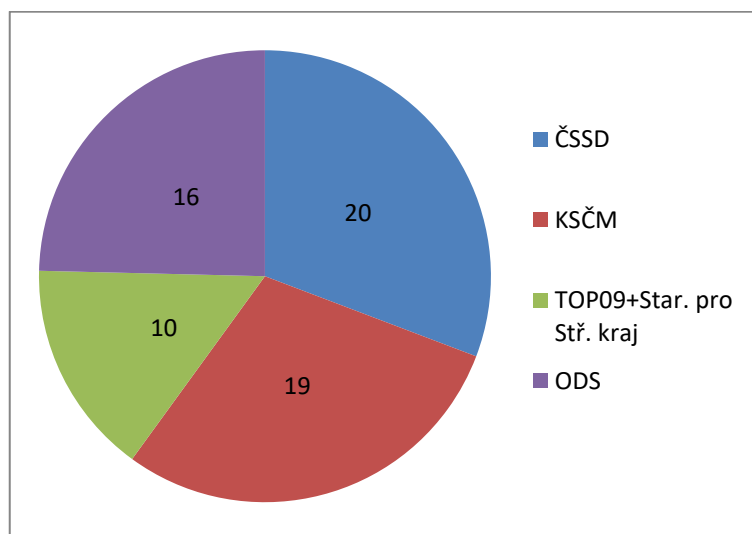
⁶² Charakteristika kraje. ČZSO [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543615/33011015ccz.pdf/5d224c52-d3e6-4456-aeac-9e03d540c780?version=1.5>

⁶³ Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj. ČZSO [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs>

korupci. Po předposledních volbách v roce 2012, které vyhrála také ČSSD, vznikla smlouva o spolupráci zastupitelských klubů stran právě mezi ČSSD a KSČM, což de facto utvořilo koalici těchto dvou stran. Tuto koalici lze označit za ideově propojenou a minimálně vítěznou, pokud vezmeme v úvahu počet zastupitelů. Hejtnem byl zvolen sociální demokrat Josef Řihák, mimo něj ČSSD získala 5 náměstků a radního. Naopak KSČM připadl náměstek hejtmána a 3 pozice radních.⁶⁴

Graf č. 2: Složení zastupitelstva Středočeského kraje po volbách v roce 2012, vypracováno autorem⁶⁵

Středočeský kraj se dlouhodobě potýká s problémy spojenými s dopravní infrastrukturou. Dojíždění ze satelitů do Prahy a zpět se podepisuje na stavu vozovek, stejně tak jako zvýšený provoz nákladních automobilů. Velkým pozitivem je, že se dosavadnímu zastupitelstvu kraje podařilo proinvestovat 100% evropských dotací.⁶⁶ Dlouhodobě je řešena otázka protipovodňových opatření, což je dáno průtokem obou největších řek Středočeským krajem.

⁶⁴ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 223 ISBN 978-80-210-6641-0.

⁶⁵ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=6>

⁶⁶ Co se v krajích za 4 roky podařilo a co naopak nevyšlo. *Benešovský deník*. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 21.9.2016

Zvláštností kraje je záměr vlády postavit hráz na Berounce proti, které se v současné době staví několik tisíc lidí na odpor formou petice.⁶⁷

3.6.2 Liberecký kraj

Liberecký kraj je nejmenším a s počtem obyvatel okolo 440 000 je druhý nejmenší krajem (před Karlovarským).⁶⁸ Tento kraj je typický průmyslovou výrobou, dříve věhlasné zaměření na sklářský a textilní průmysl je na ústupu, a dochází na přeorientování na automobilový průmysl. Průměrná hrubá mzda je 24 889 a nezaměstnanost se pohybuje na úrovni 5,22%.⁶⁹

V tomto kraji se dlouhodobě daří regionálním stranám, například už v roce 2008 získala strana Starostové pro Liberecký kraj bezmála 14%⁷⁰ a v roce 2010 zaznamenala velký úspěch Změna pro Liberecký kraj v komunálních volbách⁷¹. Po volbách v roce 2012 došlo ke komplikovanému vyjednávání, na konci kterého vítězní Starostové ustanovili spolu se Změnou pro Liberecký kraj minimální vítěznou ideově propojenou koalici. Hejtmanem se stal Martin Půta.⁷²

---

⁶⁷ KOČOVSKÝ, Marek. 11 592 „ne“ velké přehradě. *MF DNES*. MAFRA a.s., 1.10.2016,

⁶⁸ Regionální časové řady. ČZSO [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/regionalni_casove_rady

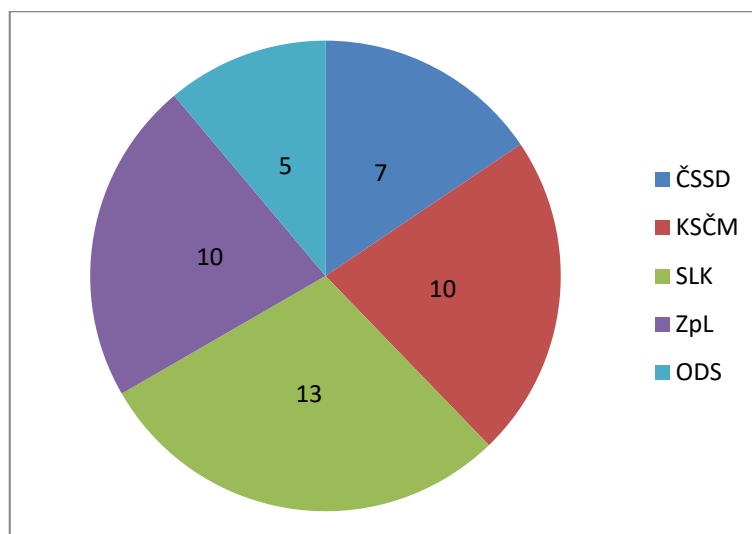
⁶⁹ Charakteristika kraje. ČZSO [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568471/33008715k1cz.pdf/5cff7fc2-bfae-4edc-a3ed-6efe1531cf12?version=1.5>

⁷⁰ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=6>

⁷¹ BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 223 ISBN 978-80-210-6641-0.

⁷² Tamtéž

Graf č. 3: Složení zastupitelstva Libereckého kraje po volbách v roce 2012⁷³

Stejně jako Středočeský kraj, Liberecko nestíhá modernizovat dopravní infrastrukturu, stále chybí vlakové spojení Praha – Liberec a není dokončen tendr za deset miliard na zajištění autobusové dopravy v kraji. Velkým tématem je také zdravotnictví, a to jak rekonstrukce nemocnice v Liberci, tak zajištění fungování nemocnic ve Frýdlantu, v České lípě a v Semilech.⁷⁴ Tématem, které rezonovalo v médiích, byla také přeshraniční spolupráce spojená především se světelnou zátěží skleníků na polské straně hranice⁷⁵ a těžba v Turówě.

Někteří zastupitelé kraje, dokonce i hejtman Martin Půta nebo lídr Změny pro Liberecký kraj Zuzana Kocumová, jsou stále vyšetřováni ve věci čerpání evropských dotací, v případě Kocumové dokonce nepravomocně odsouzeni za nevýhodný prodej městských pozemků.⁷⁶

⁷³ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kz2008/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20081017&xkraj=6>

⁷⁴ Co se v krajích za 4 roky podařilo a co naopak nevyšlo. *Liberecký deník*. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 21.9.2016

⁷⁵ PLUHAŘ, Adam. Polské skleníky ničí přírodu. Září do noci jako stotisícové město. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/sklenik-smog-svetlo-obloha-znecisteni-turow-elektrarna-rajce-teplo-energie-17m-/liberec-zpravy.aspx?c=A160208_085110_liberec-zpravy_ddt

⁷⁶ HAVLIGEROVÁ, Jana. Kraj, v němž se dobře žije, a přesto z něj lidé odcházejí. *E15*. Czech News Center, 27.9.2016,

4. Praktická část

Tato část diplomové práce analyzuje volební kampaně politických stran v několika podkapitolách. Postupem jsou analyzovány volební programy, volební kampaň v tištěných médiích, kandidátní listiny, sociální síť kandidátů a stran a v neposlední řadě komunikace skrz tištěná média v podobě článků. Výsledky praktické části jsou shrnuty v závěru, kde jsou dány do kontextu s teorií voleb druhého řádu.

4.1 Zkoumání volebních programů

Analýza programů nejen zkoumá, jaká témata byla v programech akcentována, ale zároveň porovnává, jaké programové body byly upřednostňovány. Z tohoto důvodu je tato analýza rozdělena na dvě hlavní části (témata volebních programů a upřednostňované body volebních programů) a část, která porovnává specifika jednotlivých programů.

4.1.1 Témata volebních programů

Při zkoumání jednotlivých programových bodů bylo vytipováno několik hlavních témat, která byla sloučena do tematických okruhů, které jsou analyzovány a následně přehledně uvedeny v následující tabulce.

Bezpečnost v kraji

Tato kategorie programových bodů patřila v porovnání s ostatními těm nejvyrovnanějším. Velká shoda mezi stranami platila především v preventivních opatřeních (BESIP, kamerové systémy, programy pro mládež, protidrogová opatření) a ve spolupráci s integrovaným systémem. Z volebních programů vyplynulo, že velkým tématem se v obou krajích a prakticky u všech zkoumaných stran stala migrační krize – tedy odmítání vzniku nových detenčních center a větší dohled ozbrojených složek.

Největší rozdíl mezi jednotlivými krajemi spočíval ve větší podpoře sboru dobrovolných hasičů a protipovodňových opatření ve Středočeském kraji a naopak navrhnutí větší spolupráce s Armádou ČR v kraji Libereckém. Právě tyto rozdíly se projeví jako největší i při porovnání jednotlivých stran. Strany, které

kandidovaly jen v jednom ze zkoumaných krajů, nevykazovaly žádný významný odklon od celorepublikových stran, i pro ně byla prioritou spolupráce s IZS doplněná preventivními opatřeními. Zajímavostí v programu STAN byla snaha o zapojení obecní policie do IZS.

Správa kraje

V rámci analýzy programových bodů spojených se správou kraje jasně dominuje shoda zkoumaných programů v rámci bodu vedoucí k větší transparentnosti a efektivity při hospodaření s krajskými financemi. Jediné strany, které podobný bod nezařadily do svých programů, byla ve Středočeském kraji ČSSD (ve vládnoucí koalici v zastupitelstvu právě v tomto kraji) a koalice SPD a SPO v obou krajích. S tímto bodem úzce souvisí i smysluplné a transparentní čerpání dotací, které bylo mnohokrát zmíněno – především pak stranami kandidujícím pouze v jednom ze zkoumaných krajů. Poměrně kontroverzním bodem bylo postupné nebo úplné zavádění prvků e-gouvernementu, právě tento bod se jako jeden z mála objevil v obou programech České Pirátské strany, ale jinak ho propagovala pouze ODS a TOP09 ve Středočeském kraji a ANO2011, KSČM, SLK a ZpL v Libereckém. Zajímavostí, že poměrně kontroverzní téma nového krajského soudu v Libereckém kraji ve svém programu propagovala pouze TOP09 a nikoliv zdejší regionální strany.

Zdravotnictví

V rámci témat spojených se zdravotnictvím měly největší převahu programové body s rozvojem stávajících nemocnic popřípadě vybudováním nových (především v Libereckém kraji), zkvalitnění sítě ambulancí, poliklinik a ordinací a snaha vyřešit nedostatek zdravotnického personálu a s tím spojený například vznik škol. Dalším významným bodem byla především racionalizace nákupu v rámci zdravotnických zařízení spravovaných krajem, kterou propagovalo především Hnutí ANO 2011 stejně jako TOP 09, STAN a Spolu pro kraj ve Středočeském kraji a Starostové pro Liberecký kraj. Kontroverzním tématem se stalo odmítání privatizace zdravotnických zařízení, proti tomuto se postavila v obou krajích ČSSD, ve Středočeském kraji pak TOP 09 a Spolu pro Kraj,

v Libereckém i KSČM. Právě u KSČM může působit překvapivě, že se toto silné volební téma nedostalo do programu ve Středočeském kraji.

Tabulka č. 3: Porovnání volebních programů v oblastech: bezpečnost v kraji, správa kraje a zdravotnictví, vypracováno autorem

		Středočeský kraj									Liberecký kraj								
		ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL
Bezpečnost v kraji	Prevence	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano
	Migrační krize	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-
	Spolupráce s Policií ČR	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	Ano	-
	Protipovodňová opatření	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano
	IŽS	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	Ano	Ano
	Dobrovolní hasiči	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	-
	Spolupráce se SRN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-
	Spolupráce s armádou	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	Ano	-
Správa kraje	Více prostředků od státu na správu	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano
	Transparentnost a efektivita	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano
	E-government	-	-	-	Ano	Ano	-	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	-	-	Ano	Ano	Ano
	Nový krajský soud	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-
	Přímá volba starostů a hejtmanů	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-
	Zastavit zadlužování	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-
	IT open source systémy	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Spolupráce s neziskovými org.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
	Vrácení vodohospodářství zpět obcím	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Dotace	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	Ano	-	-	Ano	Ano
Zdravotnictví	Centrální a efektivní nákup	Ano	-	-	-	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	-
	Vzdělávání zdrav. personálu	-	-	-	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-
	Rozvoj nemocnic	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	Ano	-	Ano	-	Ano	Ano
	Rozvoj pohotovostí a specialistů	Ano	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	-	Ano	-
	Proti privatizaci zdr. zařízení	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-
	Řešení personální obsazení nemocnic	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	Ano	-

Doprava

V této podkapitole volebních programů docházelo k velkým rozdílům v rámci řešení problémů spojených s dopravou napříč oběma zkoumanými kraji, tato skutečnost je dána především tím, že politické strany do svých programů vkládaly především konkrétní body. Nejčastějším obecným tématem v programech byly investice do nové infrastruktury (především obchvaty měst) a opravy stávající sítě silnic II. a III. třídy. Dále pak, zkvalitnění integrované dopravy například v podobě lepších výběrových řízení na regionální dopravce nebo lepšího napojení jednotlivých spojů. Za zmínku stojí, že KSČM, ČSSD a Změna ve svých programech propagovaly i zlevnění jízdného (v případě ČSSD zdarma) pro studenty a seniory. K těm nejvýznamnějším regionálním programovým bodům v Libereckém kraji patřilo u ANO2011, KSČM, TOP09, SLK a ZpL spojení Liberce s Prahou železniční tratí, ve Středočeském kraji pak především obchvat Prahy a s tím související rozšíření dálniční sítě v jejím okolí, spolu s obchvaty měst, tento bod propagovaly ve svých programech všechny strany vyjma STAN a koalice SPD SPO. Mezi opravdu marginální témata patřila podpora loďařství (propagována ČSSD, KSČM a ODS ve Středočeském kraji) a třeba vznik nového mezinárodního letiště v Milovicích (KSČM) nebo odpor proti přestavbě letiště ve Vodochodech (Spolu pro kraj). Paradoxně politicky vděčné téma omezování nákladní dopravy bylo zmíněno jen v pěti programech.

Školství

Nejvíce propagovanými body napříč politickým spektrem byl vznik nových sportovišť a vedení žáků a studentů k aktivnímu sportu, a uplatnitelnost studentů (s tím spojená spolupráce s lokálními zaměstnavateli) a uzpůsobení zaměření škol požadavkům trhu práce. Dalším významným bodem byly optimální podmínky pro získání nových a kvalitních pedagogů, především pak navýšením mezd. Zajímavostí je podpora inkluze hnutím ANO2011 v obou krajích a naopak její odmítnutí v programu ODS ve Středočeském kraji a KSČM v Libereckém, další zajímavostí byl jasný nesouhlas s privatizací školství ze strany KSČM v Libereckém kraji (jednalo se především o církevní školy).

Tabulka č. 4: Porovnání volebních programů v oblastech: doprava a školství, vypracováno autorem

	Středočeský kraj									Liberecký kraj									
	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL	
Doprava	Veřejnost bude určovat trasy dálnic	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Opatření proti nákladní dopravě	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	
	Obchvaty měst a jiná nová infrastruktura	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-
	Údržba silnic (2 a 3 třídy)	Ano	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	Ano	-	Ano	Ano	-
	Proti přestavění letiště Vodochody	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kvalitnější integrovaná doprava	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano
	Letiště Milovice	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Investice do železnic	-	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano
	Spolehlivé napojení veřejné dopravy	-	-	-	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	Ano
	Podpora loďařství	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Obchvat Prahy a D3	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Jednotné jízdné pro obyvatele kraje	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-
	Rychlé pruhy pro autobusy	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Záchytná parkoviště	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Jízdné zdarma (zlevněné) pro studenty a seniory	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	Ano
Železnice Praha-Liberec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano	
Školství	Uplatnitelnost studentů	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano
	Celoživotní vzdělávání	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Sportovní aktivity, sportoviště a sportovní oddíly	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	-
	Podpora inkluze	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-
	Optimální podmínky pro pedagogy	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano
	Školní družiny a více míst ve školách	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-
	Proti soukromým školám	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-
	Školství pro děti ze sociálně slabších poměrů	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-
	Proti inkluzi	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-
	Vertikální spolupráce škol	Ano	-	-	-	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	Ano	Ano

Soukromý sektor

Nejvýznamnějším bodem programů byla především podpora regionálních podnikatelů ať už pobídkami kraje, přičemž vícekrát tomu tak bylo v Libereckém kraji. S tímto bodem úzce souvisí i snaha udělat daný kraj atraktivní pro případné investory, což bylo zmíněno především ODS, TOP09 ve Středočeském kraji, regionálními stranami v Libereckém kraji a ANO2011 v obou.

Častokrát v kampani zmiňovaný odpor stran ke spuštění EET se paradoxně projevil v programu pouze koalice SPD a SPO a to ve Středočeském kraji. Zvláštností je, že se i v době velmi nízké nezaměstnanosti KSČM i ČSSD zavazovaly v programech ke vzniku nových pracovních míst. Marginálně byla také zastoupena podpora zemědělství a to jen u KSČM v obou krajích, a ANO2011 a Změny v Libereckém kraji.

Cestovní ruch

K tomuto dalšímu tematickému okruhu přistupovala většina stran různě, většinou neměl vlastní skupinu bodů, ale byl spojen například s kulturou, dopravou anebo s životním prostředím. Nejvýznamněji napříč programy rezonovala potřeba vzniku více cyklostezek a jejich vzájemné napojení. Změna pro Liberecký kraj v souvislosti s tím navrhovala i vznik nových nástupních míst pro turistiku na horách.

Ostatní témata se již výhradně dotýkala jen Středočeského kraje, jednalo se především o efektivní využití nového území vzniklého po zrušení vojenského újezdu Brdy a vznik nových informačních středisek. Nejvíce body spojené s turistikou ve svém programu zmiňovala TOP09 a dále pak ANO2011, to propagovalo i vznik nového zábavně-naučného centra ve stylu iQ Landie v Liberci nebo Techmanie v Plzni. Bez zmínky tyto body nechali Piráti a koalice stran SPO a SPD.

Tabulka č. 5: Porovnání volebních programů v oblastech: soukromý sektor a cestovní ruch, vypracováno autorem

		Středočeský kraj									Liberecký kraj								
		ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLIK	ZpL
Soukromý sektor	Zemědělství	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano
	Investiční akce v kraji, podpora podnikatelů	-	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano
	Podpora startupů	Ano	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Podpora prodeje regionálního zboží	Ano	-	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-
	Vyšší platy, spolupráce s odbory	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	-
	Nová pracovní místa	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-
	Protí EET	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Marketing kraje (i v rámci cestovního ruchu)	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
Cestovní ruch	Cyklostezky	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	Ano
	Nové nástupní body do hor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Brdy	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nové informační střediska/infolinka, slevové karty	-	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nový zábavní park	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Sociální politika

V této podkapitole volebních programů měla v obou krajích jasnou převahu témata spojená s péčí o seniory a lidi se zdravotním postižením, zvláště pak v podobě terénní péče. Toto téma nebylo stěžejní jen pro levicové strany jako KSČM a ČSSD, ale například i pro ODS a i TOP09, která především ve Středočeském kraji propagovala více bodů než obě zmíněné strany. Silným tématem bylo pro KSČM i vznik nových sociálních bytů.

Zajímavé je, že jen Starostové pro Liberecký kraj požadovaly zlepšení platového ohodnocení pro zaměstnance v sociálních službách. Sociální politika byla stěžejní i pro koalici SPD a SPO, která požadovala zastavení plateb koncesionářských poplatků od seniorů. Ve Středočeském kraji pak hrály svoji

roli i volnočasové možnosti pro seniory, které by měly být znatelně zlevněny (v programech ANO2011, ČSSD, TOP09), v Libereckém kraji se tomuto tématu věnovala jen Změna.

Tabulka č. 6: Porovnání volebních programů v oblasti: sociální politika, vypracováno autorem

		Středočeský kraj									Liberecký kraj								
		ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL
Sociální politika	Lepší péče o seniory a osoby se ZP	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano
	Paliativní péče	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Volnočasové aktivity pro seniory, seniorpass	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Proti privatizaci center sociálních služeb	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-
	Větší zapojení obcí do soc. služeb	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-
	Senioři nebudou platit koncesionářské poplatky	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-
	Navyšování mezd zaměstnanců v sociálních službách	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-
	Sociální bydlení	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano
	Hospicová péče i jako terénní služba	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	Ano	Ano

Životní prostředí

Problematika životního prostředí byla v obou krajích velmi rozdílná. Ve Středočeském kraji měly převahu programové body spojené především se zlepšením územního plánování, které propagovaly ve svých programech všechny strany vyjma SPD a SPO a ČPS, a dále pak zajištění (i prostřednictvím dotací od EU) lepší sítě kanalizací a čističek odpadních vod (toto propagoval ANO2011 spolu s KSČM i v Libereckém kraji. Velmi marginálním tématem pak byl odpor ke vzniku nádrže na řece Berounce (proti se vyslovila TOP09 a Pirátská strana) a

vytvoření národního parku Křivoklátsko, které prosazovalo ANO2011, ČSSD a Spolu pro kraj. Naopak v Libereckém kraji bylo největším tématem volebních programů vyjednávání s polskou stranou ohledně rozšíření těžby uhlí v Turowě (věnovaly se mu všechny subjekty kromě ČSSD, TOP09, ČPS a Změny). V Libereckém kraji bylo dalším velkým volebním tématem přesunutí bývalého vojenského újezdu Ralsko do správy kraje (TOP09), přičemž obě regionální strany by zde rády vybudovaly rezervaci, Změna pro Liberecký kraj dokonce safari. Dalším zajímavým tématem byl příslib využívání alternativních zdrojů paliva pro autobusovou dopravu v kraji (ANO2011 a SLK).

Obce

Okrajové téma volebních programů se týkalo i municipalit v kraji, přičemž pro tento okruh témat nebyla v programech vytvořena speciální sekce, ale spíše byla tato témata připojena k okruhům týkajících se správy kraje, Životního prostředí anebo dopravy.

Při analýze byly identifikovány dva základní body, přičemž oporu obcí v krajském úřadě nabízelo jen Spolu pro kraj. Daleko významněji působí programový bod objevující se napříč stranami a kraji – Dostupnost a infrastruktura. Tento bod programu je úzce spjat s integrovaným dopravním systémem, ale mimo to souvisí například s připojením na internet, nerušení poštovních poboček (TOP09) a celková dostupnost všeho potřebného i v odlehlých oblastech kraje. Jak je patrné větší důraz byl na toto téma kladen v Libereckém kraji, kde se podobné problémy dotýkaly především horských oblastí.

Kultura

Často posledním bodem volebních programů byla kultura, nejčastěji byla v programech zastoupena především ucelená podpora kulturních akcí v kraji a to prakticky všemi stranami (vyjma SPD a SPO v obou krajích a ANO2011, ČSSD, TOP09 a ČPS v Libereckém kraji). V Libereckém kraji pak regionální strany spolu s ODS prosazovaly rekonstrukci Ještědu a jeho zařazení do seznamu kulturního dědictví UNESCO. Za zajímavost stojí snaha KSČM v rámci

volebního programu do krajských voleb vystoupit proti církevním restitucím, tedy alespoň ve Středočeském kraji, a v obou krajích zavést bezplatné nebo symbolické vstupné.

Tabulka č. 7: Porovnání volebních programů v oblasti: životní prostředí, obce a kultura, vypracováno autorem

		Středočeský kraj									Liberecký kraj								
		ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL
Životní prostředí	Dotace	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-
	Jednání s polskou stranou ohledně Turowa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	Ano	Ano	-	Ano	-	Ano	-
	Zlepšení územního plánování	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	Proti těžbě v kraji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano
	NP Křivoklátsko	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Proti pálení kalů v Kralupech	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Více kanalizací a ČOV	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	-
	Ralsko do správy kraje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-
	Proti nádrži na Berounce	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vybudování parku v Ralsku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
	Zavedení vozů MHD na elektřinu nebo CNG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	-
Obce	Podpora obcím při řešení problémů	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Dostupnost a infrastruktura	-	-	Ano	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	-	Ano
Kultura	Umělecké školy, zázemí pro kulturu	Ano	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano
	Proti církevním restitucím	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Bezplatné nebo symbolické vstupné	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	
	Více prostředku na opravy památek	-	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
	Generální oprava Ještědu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-
	Zařadit Ještěd do seznamu UNESCO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
	Podpora společenských a kulturních událostí	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	-	Ano	Ano

4.1.2 Upřednostňované body volebních programů

Při analýze prioritizace bodů programu se ukázalo, že komparace všech těchto okruhů není příliš vypovídající, proto nakonec autor začlenil do analýzy jen první tři body/okruhy.⁷⁷ Aby bylo možné vysledovat upřednostňování jednotlivých programových bodů, bylo postupováno následovně:

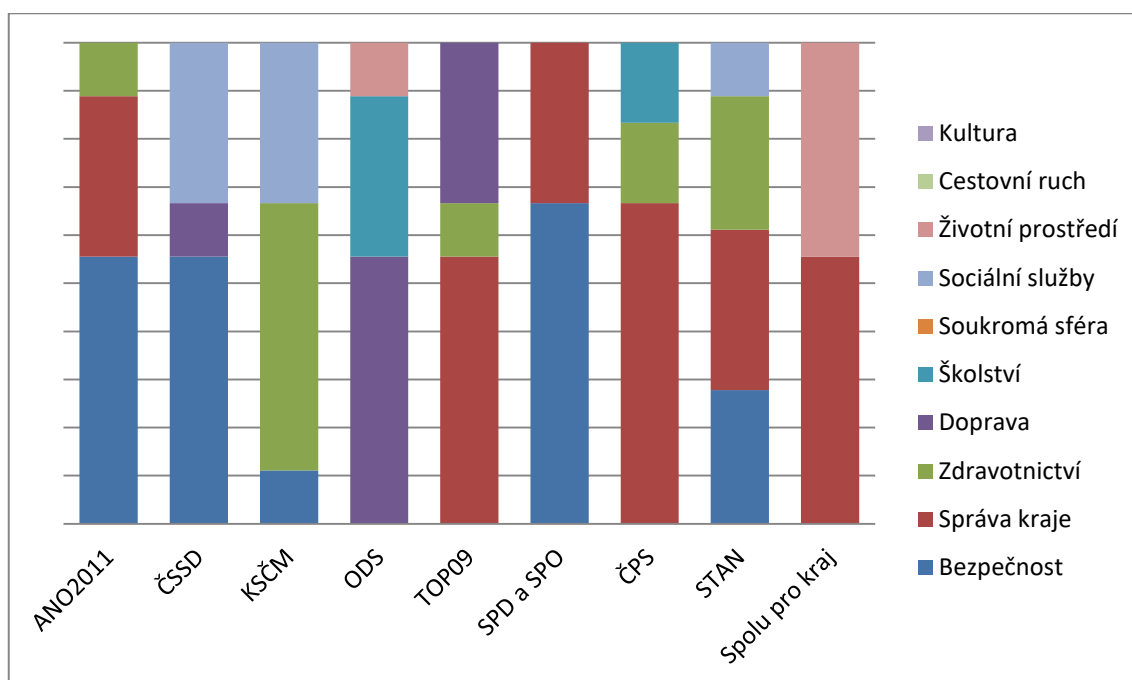
- V případě, že programový bod nebo okruh témat byl zmíněn na prvním místě, bylo mu přiřazeno 5 bodů
- Pokud byl uveden na druhém místě, pak mu náleželo ohodnocení 3 bodů
- Pokud byl uveden na třetím místě, pak byl ohodnocen 1 bodem
- Pokud se více po sobě následujících kapitol věnovalo prioritně té samé oblasti, byly body podle stejného principu sčítány

Výsledkem toho zkoumání jsou dva následující grafy, na kterých je možné porovnat prioritizaci jednotlivých bodů mezi oběma zkoumanými kraji. Jak je patrné, opoziční strany ve Středočeském kraji (vyjma ODS) uváděly ve svých programech body související se správou kraje, která ve většině případů směřovala ke kritice současného krajského zastupitelstva. Spolu s tímto bodem se velmi často na prvních místech volebních programů objevila i bezpečnost v kraji, doprava a zdravotnictví. Právě bezpečnost kraje byla na prvním místě v programu u ANO2011, ČSSD a SPD a SPO, což vyvolává otázku, jak nebezpečný byl před volbami Středočeský kraj. U ČSSD a KSČM je patrná převaha témat se sociální tematikou. Naopak témata spojená s kulturou, cestovním ruchem a soukromou sférou nebyla zastoupena u žádné strany.

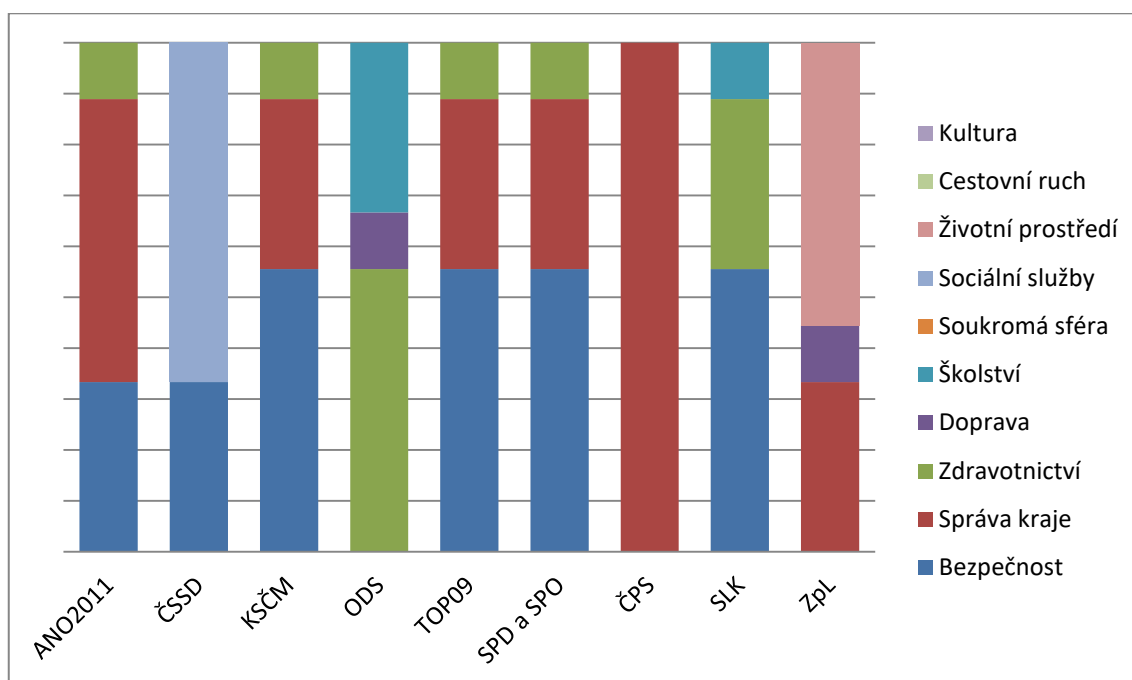
⁷⁷ Za bod nebo okruh programu je považován jedna ucelená kapitola programu mající za cíl propagovat jednu konkrétní strategii nebo plán v jedné konkrétní oblasti. V případě, že se jednalo o program popsany v několika řádcích, je jako tento bod brána jedna odrážka věnující se například školství. V případě delšího a strukturovaného programu je jako tento bod, respektive okruh, brána celá kapitola věnující se školství, s několika odrážkami s konkrétními programovými body.

Graf č. 4: Prioritizace témat ve volebních programech ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

V Libereckém kraji byla situace obdobná, vyjma vládnoucí strany Starostové pro Liberecký kraj (v koalici se ZpL) a ČSSD, se všechny strany v prvních bodech programu věnovaly správě kraje a její zefektivnění. Česká pirátská strana se dokonce v prvních třech bodech nevěnovala jinému tématu. Dalším prioritizovaným programovým bodem byla stejně jako ve Středočeském kraji bezpečnost a zdravotnictví. Témata spojená s dopravou zde nebyla tolik akcentována. Oproti Středočeskému kraji je v tomto kraji patrný větší důraz na životní prostředí (především ZpL a ODS), ovšem stejně jako ve Středočeském se zde na prvních místech programů neobjevují témata spojená s kulturou a cestovním ruchem.

Graf č. 5: Prioritizace témat ve volebních programech v Libereckém kraji, vypracováno autorem

4.1.3 Porovnání programů

Tato doplňková podkapitola zkoumá procentuální shodu zkoumaných programů, při které v přehlednosti pomáhají tři tabulky⁷⁸, první dvě porovnávají volební programy v rámci obou krajů, třetí porovnává procentuální shodu volebních programů stran, které se účastnily voleb v obou zkoumaných krajích. Průměrná hodnota shody byla u obou krajů totožná, 67%. Pro zjednodušení byly určeny 4 základní skupiny programů podle míry shody, které pro lepší přehlednost najdete barevně odlišené v tabulkách:

- Programy s vysokou mírou shody (tmavě zelená) - shoda ve volebních programech větší než 75%
- Programy s vyšší mírou shody (světle zelená) - shoda ve volebních programech mezi hodnotami 67-74,9%

⁷⁸ Metodika byla během výzkumu nastavena velmi jednoduše. Bod programu byl zanesen jako shodný, pokud byl uveden v obou zkoumaných programech stejně – tedy buď ho oba zkoumané programy obsahovaly, nebo neobsahovaly. I když si je autor vědom limitu tohoto výzkumu, pro potřeby práce je výstup dostačující. Jediná odchylka se týkala ČPS a koalice SPD a SPO, oba tyto subjekty měly nedostatek programových bodů a proto se v rámci porovnání těchto programů objevilo podezření vysoké procento míry shody. Při bližším zkoumání vyšlo najevo, že se nejedná o shodu platných programových bodů, ale naopak vynechání velké části bodů, kterým se věnují ostatní strany – z tohoto důvodu se jim autor nevěnuje přímo v textu. Ostatní zkoumané strany měly dostatek programových bodů, aby to neovlivnilo výstup.

- Programy s nízkou mírou shody (světle oranžová) - shoda ve volebních programech mezi hodnotami 60-66,9%
- Programy s velmi nízkou mírou shody (tmavě oranžová) - shoda ve volebních programech mezi hodnotami 50-59,9%

Z níže umístěné tabulky je patrné, že ve Středočeském kraji vznikly dva programy s vysokou mírou shody: ODS a TOP09 spolu s TOP09 a STAN.

Tabulka č. 8: Procentuální shoda volebních programů ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Kandidující formace/ shoda v %	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	SpK
ANO2011		71,0	66,7	72,0	74,2	55,9	61,3	66,7	69,9
ČSSD	71,0		72,0	71,0	64,5	69,9	71,0	69,9	66,7
KSČM	66,7	72,0		73,1	66,7	61,3	60,2	67,7	64,5
ODS	72,0	71,0	73,1		76,3	60,2	65,6	73,1	63,4
TOP09	74,2	64,5	66,7	76,3		51,6	59,1	75,3	65,6
SPD a SPO	55,9	69,9	61,3	60,2	51,6		79,6	69,9	64,5
ČPS	61,3	71	60,2	65,6	59,1	79,6		71,0	67,7
STAN	66,7	69,9	67,7	73,1	75,3	69,9	71,0		68,8
SpK	69,9	66,7	64,5	63,4	65,6	64,5	67,7	68,8	

V Libereckém kraji je míra shody v programech vyšší, významnou shodu lze nalézt mezi TOP09, ODS spolu s SPD a SPO a ČPS. Naopak výrazně se odlišoval program Změny pro Liberecký kraj a dílem i program Starostů pro Liberec.

Tabulka č. 9: Porovnání volebních programů v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Kandidující formace/ shoda v %	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL
ANO2011		65,6	64,5	67,7	71,0	59,1	66,7	69,9	69,9
ČSSD	65,6		66,7	69,9	71,0	69,9	71,0	61,3	54,8
KSČM	64,5	66,7		71,0	65,6	68,8	67,7	58,1	68,8
ODS	67,7	69,9	71,0		77,4	82,8	77,4	67,7	59,7
TOP09	71,0	71,0	65,6	77,4		77,4	78,5	66,7	53,8
SPD a SPO	59,1	69,9	68,8	82,8	77,4		81,7	57	54,8
ČPS	66,7	71,0	67,7	77,4	78,5	81,7		62,4	62,4
SLK	69,9	61,3	58,1	67,7	66,7	57	62,4		63,4
ZpL	69,9	54,8	68,8	59,7	53,8	54,8	62,4	63,4	

Pokud se zaměříme na porovnání programů stran napříč oběma zkoumanými kraji lze najít vysokou míru shody programů u SPD a SPO, stejně tak u České pirátské strany. Velmi nízkou míru shody v programu bychom pak našli u programu TOP09. Z tohoto je patrné, že TOP09 nejvíce upravovala svůj program pro oba kraje, naopak SPO a SPD spolu s ČPS měly stanoveny důležité bod programů a ty prosazovaly napříč oběma kraji.

Tabulka č. 10: Porovnání shody v programech v obou zkoumaných krajích (očištěno od regionálních programových bodů), vypracováno autorem

Kandidující formace/ shoda v %	shoda v %
ANO2011	71
ČSSD	73
KSČM	74
ODS	69
TOP09	56
SPD SPO	87
ČPS	86

4.1.4 Témata s celorepublikovou působností

V rámci analýzy vyšlo najevo, že z celkového počtu 94 zkoumaných bodů programů se jen 16 věnovalo oblastem, které volič může považovat za témata mimo kompetenci krajských zastupitelstev, respektive které mají dopad na větší než krajskou úroveň. K těmto 16 bodům autor přidal ještě 4 body, které nebylo možné jednoznačně zařadit do jednotlivých tematických okruhů, a které zároveň nebyly při předcházející analýze zásadní.

Mezi nejčastěji zmiňované body patřila výstavba nové infrastruktury (silnice, dálnice, obchvaty, železnice) a migrační krize. Další témata neměla takovou podporu od všech kandidujících formací, ale za zmínku stojí rozpor při prosazování inkluze ve školství (pro bylo ANO2011 a SpK, proti pak ODS a KSČM), odpor k EET (SPD a SPO), nebo kategorické ne církevním restitucím (KSČM). Čtyři přidané body se týkají podpore EU a odpor k odchodu z Unie v programu TOP09 ve Středočeském kraji, a naopak snaha odejít z Unie v programu SPD a SPO v Libereckém kraji. KSČM pak ve Středočeském kraji odmítla účast na zahraničních misích a také prosazovala přijetí zákona o obecném referendu. Paradoxně nejvíce bodů překračující hranice kraje měla v programu koalice Spolu pro kraj (7), dále pak KSČM ve Středočeském kraji (6). Právě KSČM v Libereckém i Středočeském kraji propagovala v programech jedenáct těchto bodů, TOP09 devět, ANO2011 osm, ČSSD sedm, SPD a SPO a ODS šest, ČPS pak jen jeden (obchvat Prahy a napojení na D3).

Tabulka č. 11: Témata programových bodů s celorepublikovou působností, vypracováno autorem

	Středočeský kraj									Liberecký kraj								
	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	STAN	Spolu pro kraj	ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SPD a SPO	ČPS	SLK	ZpL
Obchvaty měst a jiná nová infrastruktura	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-
Migrační krize	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	-	-	-	-	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	-	-
Obchvat Prahy a D3	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano
Investice do železnic	-	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano	-	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano
Železnice Praha-Liberec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	Ano	-	Ano	-	-	Ano	Ano
NP Křivoklátsko	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Více prostředků od státu na správu	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano
Podpora inkluze	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-
Proti inkluzi	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-
Vyšší platy, spolupráce s odbory	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	Ano	-
Senioři nebudou platit koncesionářské poplatky	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-
Proti EET	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nový krajský soud	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-
Veřejnost bude určovat trasy dálnic	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proti přestavění letiště Vodochody	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proti církevním restitucím	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proti zahraničním misím	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Proti EU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ano	-	-	-
Proti Czexitu	-	-	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Přijetí zákona o obecném referendu	-	-	Ano	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4.2 Analýza kandidátních listin

Tato část výzkumu spočívala v analýze povolání uvedených na kandidátních listinách do krajských voleb.⁷⁹ Aby byl výzkum efektivní a měl vypovídající hodnotu pro tuto práci, bylo potřeba definovat několik základních okruhů povolání, přičemž byl dáván přednost volené funkci a to hierarchicky, například pokud byl kandidát lékař, obecní zastupitel a poslanec, do kódovací tabulky byl zanesen pouze jako poslanec. Vzhledem k nízkému počtu podobných

⁷⁹ Všechny tyto listiny jsou k dispozici na webové stránce Českého statistického úřadu: <http://www.volby.cz/pls/kz2016/kz11?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xv=1&xt=1>

kumulativních funkcí toto zjednodušení v zásadě nehraje pro takto obsáhlý výzkum roli.

Celkově bylo na zkoumaných listinách nominováno 1017 kandidátů (429 v Libereckém a 588 ve Středočeském kraji), z toho 731 mělo povolání nesouvisející s politikou (321 v Libereckém, 410 ve Středočeském kraji)⁸⁰, 12 kandidátů byli ředitelé škol nebo zdravotnických zařízení a zbylých 274 kandidátů bylo rozděleno do následujících kategorií lokálně významných kandidátů, ať už na dané pozici působili přímo před volbou nebo v minulosti:

- Poslanec
- Senátor
- Hejtman
- Krajský zastupitel, krajský radní, náměstek hejtmána
- Primátor
- Radní, náměstek primátora
- Starosta
- Místostarosta a obecní zastupitel
- Lokální aktivista (např. kronikář, člen sboru dobrovolných hasičů aj.)

Jak je patrné z grafu č. 6 většina výše zmíněných povolání je v porovnání se starosty zastoupena marginálně. Nejvíce starostů, na kandidátní listině nominovaly Starostové a nezávislí ve Středočeském kraji, kteří 49 starosty a 7 místostarosty nebo obecními zastupiteli zaplnily lokálně významnými kandidáty 80% své listiny. Druhá politická strana, která nominovala nejvíce starostů, byly Starostové pro Liberecký kraj, kteří na kandidátní listinu umístily 36 starostů a dále 2 místostarosty nebo obecní zastupitele, hejtmána a 7 stávajících zastupitelů kraje, tedy 92% své listiny obsadily kandidáty s lokálním významem. Mezi celorepublikovými stranami se podařilo nejvíce kandidátů spjatých s lokální politikou nominovat ČSSD, která v Libereckém kraji nominovala 2 starosty, 7 místostarostů nebo obecních zastupitelů a 2 krajské zastupitele, což pro porovnání tvořilo řádově 23%, ve Středočeském kraji pak dokonce 16 starostů, 7

---

⁸⁰ V rámci výzkumu mi přišlo zajímavé zaměřit se více na tři povolání, které já osobně považuji za schopné ovlivňovat své okolí:

Lékařů kandidovalo 15 v Libereckém kraji a 13 ve Středočeském

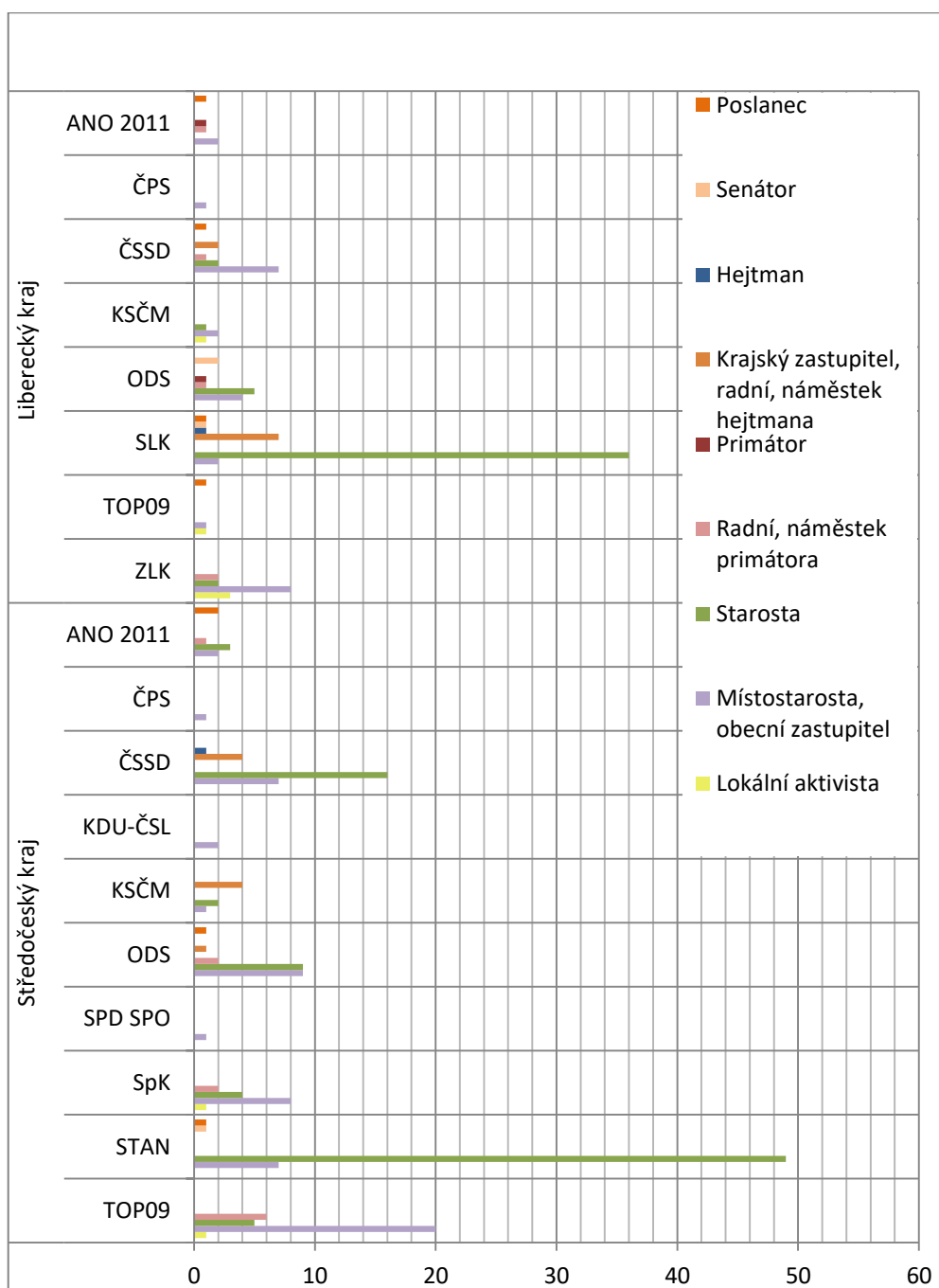
Právníků nebo advokátů kandidovalo 5 v Libereckém a 13 ve Středočeském kraji

Učitelů nebo pedagogů (ZŠ, SŠ nebo VŠ) kandidovalo 26 v Libereckém kraji a 16 ve Středočeském.

obecních zastupitelů nebo místostarostů a 4 krajské zastupitele s bývalým hejtmánem, přičemž podíl těchto kandidátů byl 40 procent. Z tohoto pohledu byla druhá nejúspěšnější celorepubliková strana ODS, která v Libereckém kraji obsadila lokálně významnými kandidáty 8 příček své listiny (16%) a ve Středočeském pak 21 pozic (30%). Velký důraz na členy obecních zastupitelstev dále kladla TOP09 oproti Libereckému ve Středočeském kraji, která nominovala 20 místostarostů nebo zastupitelů, 6 starostů a 6 radních, čímž obsadila více než 47% své listiny. Regionálně zaměřená strana Změna pro Liberecký kraj ve srovnání se Starosty nezískala pro svou kandidátní listinu příliš mnoho relevantních kandidátů s ohledem na komunální politiku, ale ze všech stran nejvíce nominovala členy dobrovolných hasičů a lokální aktivisty, přestože se nejednalo o nijak významný počet – dohromady tři.

Zajímavým zjištěním bylo, že do krajských zastupitelstev nebyli v nijak velké míře nominováni členové Parlamentu ČR, tři nominovalo pouze hnutí ANO 2011, po dvou nominovaly strany Starostové pro Liberecký kraj a STAN, po jednom kandidátovi pak ODS a TOP09.

Graf č. 6: Zastoupení lokálně významných kandidátů na kandidátních listinách, vypracováno autorem

Vzhledem k volebnímu systému u krajských voleb je potřeba zaměřit i na pořadová čísla u jednotlivých skupin kandidátů. Zprůměrováním pořadových čísel u kandidátů z jedné ze zkoumaných skupin, respektive stran vznikly hodnoty, které je možno dále analyzovat. Jak je patrné v tabulce č. 12, obecně byli na čelná místa kandidátních listin umisťováni především poslanci, krajské

zastupitelé a samozřejmě hejtmani. Překvapivé bylo zjištění, že senátoři se pohybovali ve střední až spodní části kandidátní listiny. U ostatních skupin kandidátů bohužel z této analýzy nelze vyčíst další údaje, protože data jsou znehodnocena doplňováním kandidátek (především starosty, místostarosty a zastupiteli) na spodních příčkách listin. Tito kandidáti pravděpodobně ani nemají ambici stát se krajským zastupitelem a své straně pomáhají rozšířením kandidátky o své jméno.

Tabulka č. 12: Porovnání průměrného pořadového čísla na kandidátní listině ve vztahu k pozici kandidáta, vypracováno autorem pro potřeby práce, vypracováno autorem

		Poslanec	Senátor	Hejtmán	Krajský zastupitel, krajský radní, náměstek hejtmána	Primátor	Radní, náměstek primátora	Starosta	Místostarosta a obecní zastupitel	Lokální aktivista (např. kronikář, člen sboru dobrovolných hasičů aj.)
Středočeský kraj	Ano 2011	3,50	0,00	1,00	0,00	0,00	12,00	35,00	24,00	0,00
	ČPS	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13,00	0,00
	ČSSD	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00	27,31	39,67	0,00
	KSČM	0,00	0,00	0,00	9,50	0,00	0,00	26,50	60,00	0,00
	ODS	4,00	0,00	0,00	3,00	0,00	29,50	20,89	23,11	0,00
	SPD SPO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00
	SpK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	45,00	17,50	20,50	32,00
	STAN	5,00	19,00	0,00	0,00	0,00	0,00	35,35	0,00	0,00
	TOP09	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18,33	24,00	29,00	53,00
Liberecký kraj	Ano 2011	12,00	0,00	0,00	0,00	43,00	41,00	0,00	36,50	0,00
	ČPS	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	28,00	0,00
	ČSSD	0,00	0,00	0,00	11,50	0,00	1,00	18,00	15,14	0,00
	KSČM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00	38,50	35,00
	ODS	0,00	16,50	0,00	0,00	2,00	26,00	11,80	30,25	0,00
	SPD SPO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	SLK	10,00	45,00	1,00	7,57	0,00	0,00	30,19	20,50	0,00
	STAN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	TOP09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,00	26,00
ZLK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22,00	29,00	20,63	14,00	

Proto je pro přínosnost celé analýzy potřeba očistit tato data a zaměřit se na prioritní umístování těchto kandidátů na přední příčky listin. Z tohoto důvodu byla vypracována tabulka č. 13, z které je patrné, kolik lokálně významných kandidátů bylo nominováno na prvních 10 příčkách kandidátní listiny oproti jiným kandidátům.

Nejvyšší procento zastoupení, na všech prvních pozicích kandidátní listiny, má strana Starostů a nezávislých ve Středočeském kraji, 9 z 10 obsadily na své kandidátce Starostové pro Liberecký kraj, největší zastoupení těchto kandidátů v rámci stran s celorepublikovým působením měla ČSSD (70% ve Středočeském kraji a 50% v Libereckém) a ODS (70% ve Středočeském a 60% v Libereckém), významný rozdíl je patrný u TOP 09, která nominovala 7 lokálně významných kandidátů ve Středočeském kraji, ale jen 2 v Libereckém. Zajímavostí je, že regionálně orientovaná koalice Spolu pro Kraj nominovala pouze 4 lokálně významné kandidáty, stejně jako Změna pro Liberecký kraj. Celorepublikově působící hnutí ANO 2011 měla na prvních deseti příčkách pouze zanedbatelné množství podobných kandidátů, stejně jako KSČM, koalice SPD a SPO a s nulovým počtem těchto kandidátů jsme se mohli setkat u kandidátní listiny Pirátů.

Tabulka č. 13: Procentuální vyjádření toho, kolik lokálně významných kandidátů bylo nominováno na prvních 10 pozic kandidátní listiny, tabulka vypracována autorem

	Středočeský kraj	Liberecký kraj
Ano 2011	20,00%	0,00%
ČPS	0,00%	0,00%
ČSSD	70,00%	50,00%
KSČM	30,00%	10,00%
ODS	70,00%	60,00%
SPD SPO	10,00%	0,00%
SLK	Formace nekandidovala	90,00%
SpK	40,00%	Formace nekandidovala
STAN	100,00%	Formace nekandidovala
TOP09	70,00%	20,00%
ZLK	Formace nekandidovala	40,00%

4.3 Výzkum sociálních sítí

Jak bylo zmíněno v metodologické části, tato kapitola výzkumu zkoumá facebookové účty kandidátů na hejtmána a oficiální facebookové profily stran, jen pro porovnání je v úvodní tabulce uveden počet sledujících i u twitterových účtů. Během výzkumu vyšlo najevo, že Facebook není příliš relevantní zdroj pro ucelenou analýzu, protože většina stránek není cílena jen na region - dochází zde k častému sdílení příspěvků politiků napříč republikou nebo centrálních stránek stran, čímž se prakticky ztrácí dopad pro konkrétní kraj, ale k propagaci strany jako značky.

Jak je patrné z následující tabulky, i přes naprostou dominanci Facebooku nad ostatními sociálními sítěmi, reálný dopad zkoumaných stránek není velký. V Libereckém kraji bylo k datu voleb registrováno 350 267 voličů, ve Středočeském dokonce 1 026 801,⁸¹ níže uvedené počty sledujících uživatelů jsou v porovnání s počty voličů v rozmezí 0 - 0,5%. Počty příspěvků jednotlivých profilů mají různou míru výskytu a zaměření, což sťažuje jejich analýzu a tvorbu nějakého komplexnějšího výstupu, i proto je potřeba k této části výzkumu přistupovat pouze jako k doplňku.

Aby se zracionalizoval výstup, byly do finální analýzy začleněny u facebookových stránek stran pouze příspěvky zmiňující kontaktní kampaň (ať už pozvánku nebo fotografií z této kampaně), čímž se podařilo zmapovat i tuto část volební kampaně.

---

⁸¹ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016. *Volby.cz*. ČSÚ, 2016. Dostupné také z: <http://volby.cz/pls/kz2016/kz2?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>

Tabulka č. 14: Porovnání počtu sledujících uživatelů profily kandidátů na hejtmana (ke dni 7. října 2016), vypracováno autorem

	Formace	Kandidát/ka na hejtmana	Facebook – sledující osobní profil/osobní stránka	Facebook - sledující profil strany v kraji	Twitter – počet sledujících osobního účtu
Středočeský kraj	ANO2011	Jaroslava Jermanová	1025	Bez účtu	268
	ČPS	František Kopřiva	Osobní profil	1437	120
	ČSSD	Miloš Petera	Osobní profil	423	69
	SpK	Josef Vacek	Osobní profil	360	Bez účtu
	SPD SPO	Radek Rozvoral	2406	SPD: 2013 SPO: 132	29
	KSČM	Zdeněk Štefek	Osobní profil	Bez účtu	5
	ODS	Martin Kupka	2544	240	723
	STAN	Vít Rakušan	3020	1271	284
TOP09	Petr Tiso	297	1625	Bez účtu	
Liberecký kraj	ANO2011	Jitka Volfová	294	53	Bez účtu
	ČPS	Ondřej Kolek	Bez profilu	633	Bez účtu
	ČSSD	Pavel Svoboda	277	138	21
	SPD SPO	Radovan Vich	215	SPD: 1976 SPO 147	7
	KSČM	Stanislav Mackovík	Osobní profil	96	Bez účtu
	ODS	Dan Ramzer	409	353	12
	SLK	Martin Půta	1966	2084	496
	TOP09	František Gábor	98	860	92
ZpL	Zuzana Kocumová	Osobní profil	1200	37	

4.3.1 Facebookové profily kandidátů na hejtmana

Celkem bylo v rámci této analýzy zkoumáno 1021 příspěvků⁸² uveřejněných na 17 profilech lídrů kandidátních listin. Jak je patrné z tabulky výše, přístup jednotlivých kandidátů k osobním profilům se lišil, většina využila možnost vytvořit si ke svému osobnímu profilu i stránku, která má více možností a působí obecně profesionálněji, ale někteří kandidáti používali svůj profil spíše ke komunikaci se svými přáteli než k širší veřejnosti. Proto bylo potřeba eliminovat příspěvky osobního charakteru, s kterými v následujících analýzách nebude autor práce pracovat.

⁸² Největší množství příspěvků spočívalo v textu nebo v textu doplněným fotografií, celkem 416, 207krát byla sdílena oficiální grafika nebo odkaz na web strany popřípadě centrální facebookové stránky strany, v 88 případech kandidáti sdíleli video a byly použity celkem 3 fotografie bez doprovodného textu.

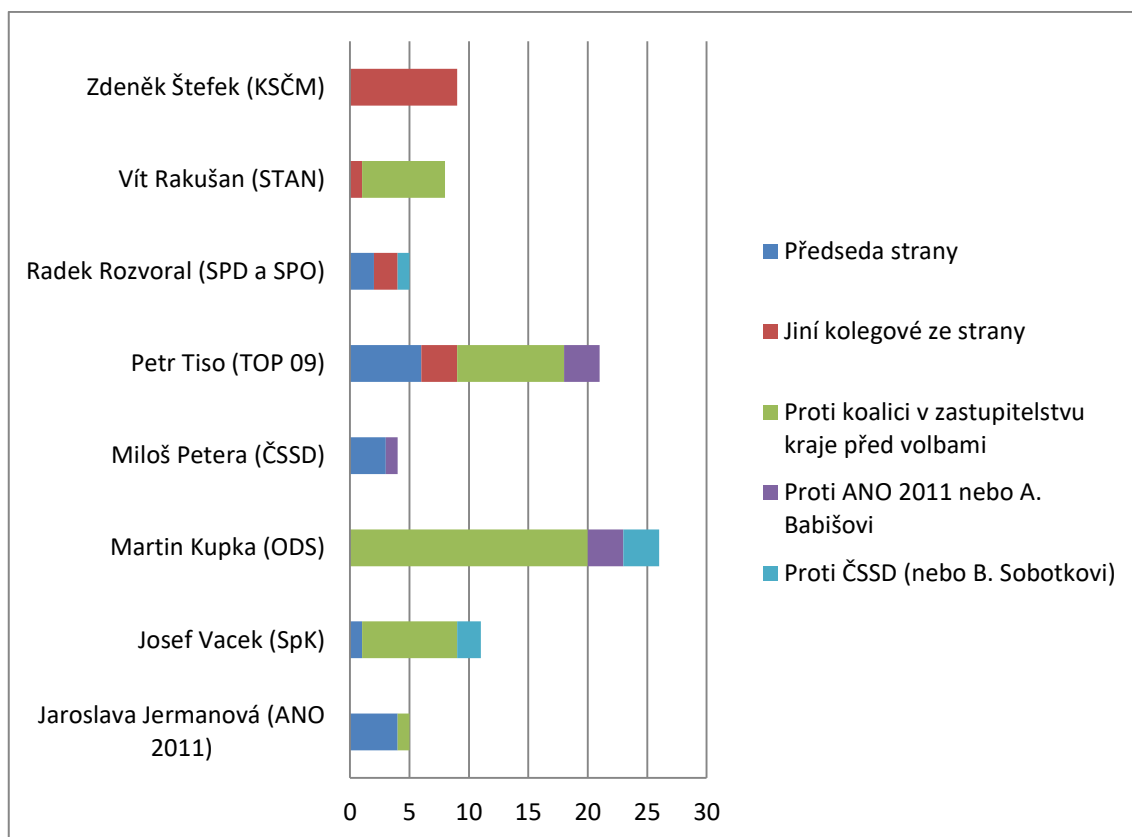
Tabulka č. 15: Počet příspěvků vložených na facebookových profilech kandidátů na hejtmana ve zkoumaném období, vypracováno autorem

Kraj	Jméno (Formace)	Celkem	Z toho osobní příspěvky	
			Počet	V %
Středočeský kraj	František Kopřiva (ČPS)	3	1	33,33%
	Jaroslava Jermanová (ANO 2011)	22	2	9,09%
	Josef Vacek (SpK)	33	2	6,06%
	Martin Kupka (ODS)	112	2	1,79%
	Miloš Petera (ČSSD)	45	2	4,44%
	Petr Tiso (TOP 09)	75	2	2,67%
	Radek Rozvoral (SPD a SPO)	46	0	0,00%
	Vít Rakušan (STAN)	64	3	4,69%
	Zdeněk Štefek (KSČM)	101	10	9,90%
Liberecký kraj	Dan Ramzer (ODS)	25	2	8,00%
	František Gábor (TOP 09)	91	9	9,89%
	Jitka Volfová (ANO 2011)	20	2	10,00%
	Martin Půta (SLK)	83	23	27,71%
	Pavel Svoboda (ČSSD)	42	1	2,38%
	Radovan Vích (SPD a SPO)	146	12	8,22%
	Stanislav Mackovík (KSČM)	61	53	86,89%
	Zuzana Kocumová (ZLK)	52	37	71,15%

Jak je vidět v tabulce č. 15 ke komunikaci Facebook prakticky nepoužívali kandidáti České pirátské strany, jejíž lídr kandidátky v Libereckém kraji Ondřej Kolek facebookový profil ani neměl zřízený a František Kopřiva ho využíval minimálně. Dalšími kandidáty na hejtmana, kteří Facebook prakticky nevyužívali ke komunikaci s voliči, byli Stanislav Mackovík za KSČM a Zuzana Kocumová za Změnu pro Liberecký kraj. Naopak významně aktivními byli lídři kandidátky ODS a KSČM (M. Kupka a Z. Štefek) ve Středočeském kraji a kandidáti na hejtmana za TOP 09 a SPD a SPO (F. Gábor a R. Vích) v Libereckém kraji.

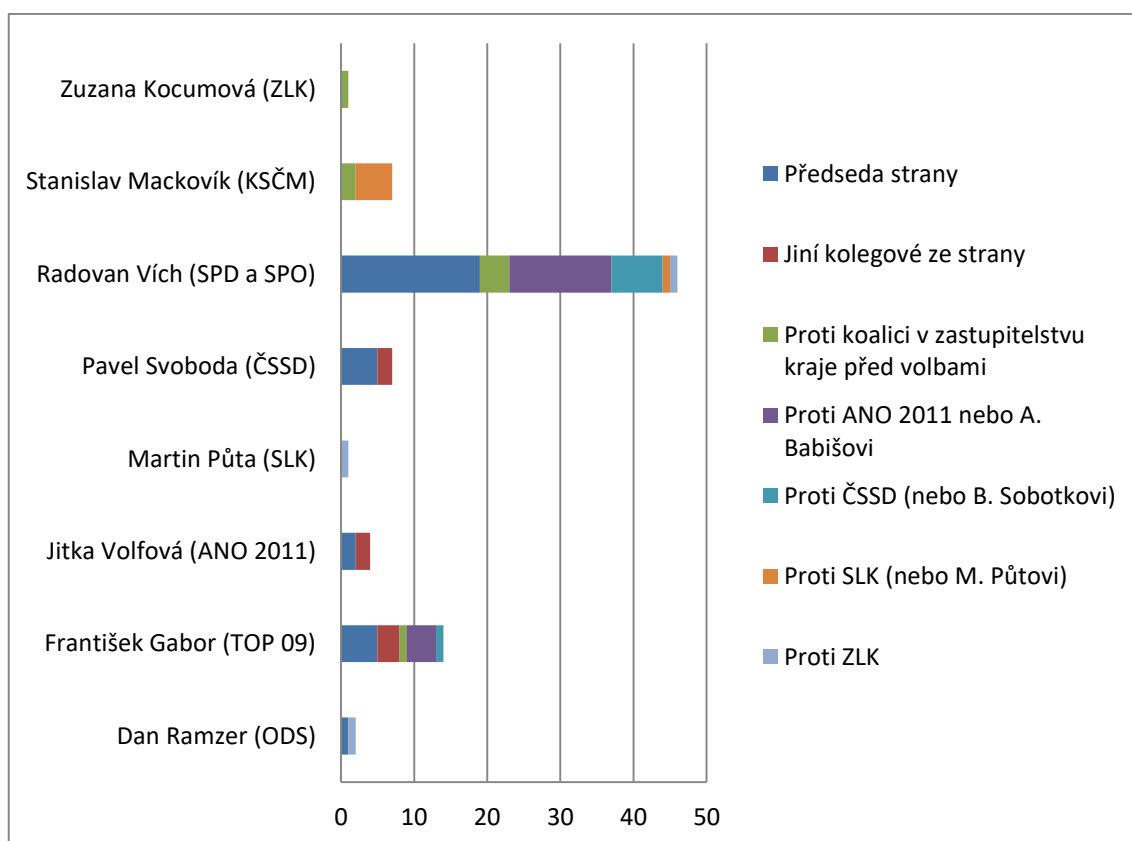
U celkem 171 příspěvků bylo možno určit někoho dalšího, ke komu se daný příspěvek vázal – buď pozitivně podporou vlastní strany (předsedou, jiným významným politikem, kolegou z kandidátní listiny) anebo negativně (především proti koalici v zastupitelstvu před volbami, anebo proti konkrétní straně, respektive předsedovi strany). Právě tyto příspěvky hodnotí grafy č. 7 a 8, z nichž je možné vyzorovat tendence vysokého podílu kritiky opozičních stran směrem ke koalici, která vládla na zastupitelstvu před volbami (ČSSD a KSČM).

Graf č. 7: Zmínky na osobních profilech lídrů kandidátních listin o vlastních a konkurenčních stranách/politicích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Negativní postoj kandidátů na hejtmana směrem k zastupitelstvu před volbami je ještě větší, pokud ho porovnáme s prakticky minimální kritikou vládnoucích stran v Libereckém kraji v následujícím grafu.

Graf č. 8: Zmínky na osobních profilech lídrů kandidátních listin o vlastních a konkurenčních stranách/politících v Libereckém kraji, vypracováno autorem

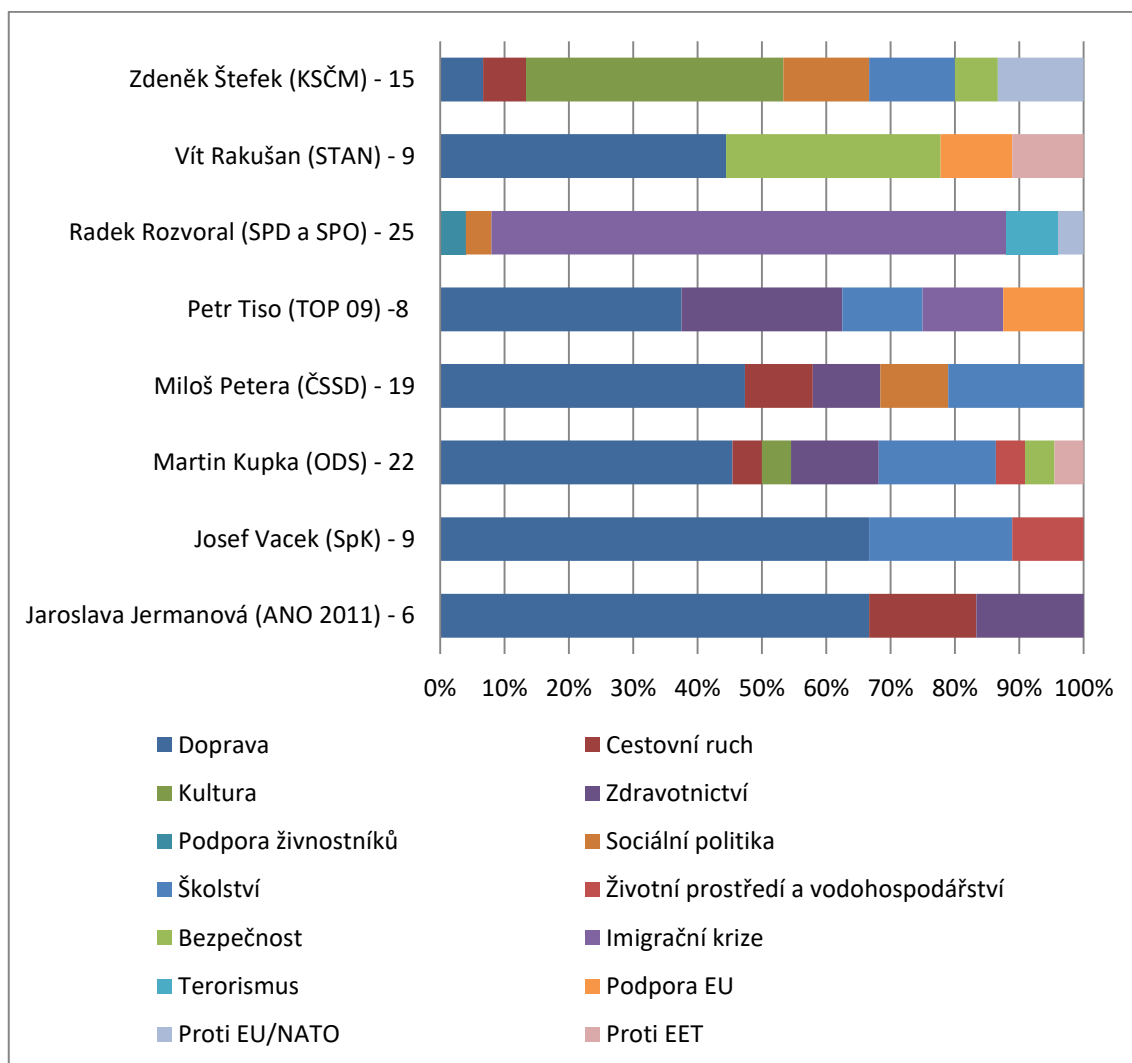

Z obou grafů vychází, že nelze najít žádnou jednotící linii v komunikaci lídrů kandidátek na Facebooku, vyjma kritiky kandidátů TOP 09 proti Andreji Babišovi a ANO 2011, což potvrzuje jejich část volebního programu zaměřenou na podporu živnostníků a proti EET. Významným příspěvatelem byla na Facebook kandidát SPD a SPO Radovan Vích, který i nejčastěji zmínil předsedu své strany - Tomia Okamuru. Zarážející je kritika Stanislava Mackovíka proti Martinu Půtovi a Starostů pro Liberecký kraj, při zevrubnější analýze dat, vyšlo najevo, že se jedná většinou o kritiku přístupu minulého zastupitelstva ke zdravotnictví.

Tam kde se dal očekávat střet dvou regionálních stran (SLK a ZLK) se nakonec objevilo jen mizivé procento kritických příspěvků. Z této analýzy vyplynulo, že kandidáti na hejtmana v Libereckém kraji, neměli oproti těm ve Středočeském, tendenci nijak ostře se vymezovat proti koalici na zastupitelstvu kraje.

V dalších dvou grafech je poměrově znázorněn okruh témat, kterým se kandidáti na hejtmana na svých profilech věnovali. Procentní rozložení bylo zvoleno z toho důvodu, že se markantně lišily počty příspěvků, a proto nelze porovnávat počty, ale právě poměr.

Graf č. 9: Poměrové vyjádření příspěvků v jednotlivých okruzích programových témat na osobních profilech kandidátů na hejtmana ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

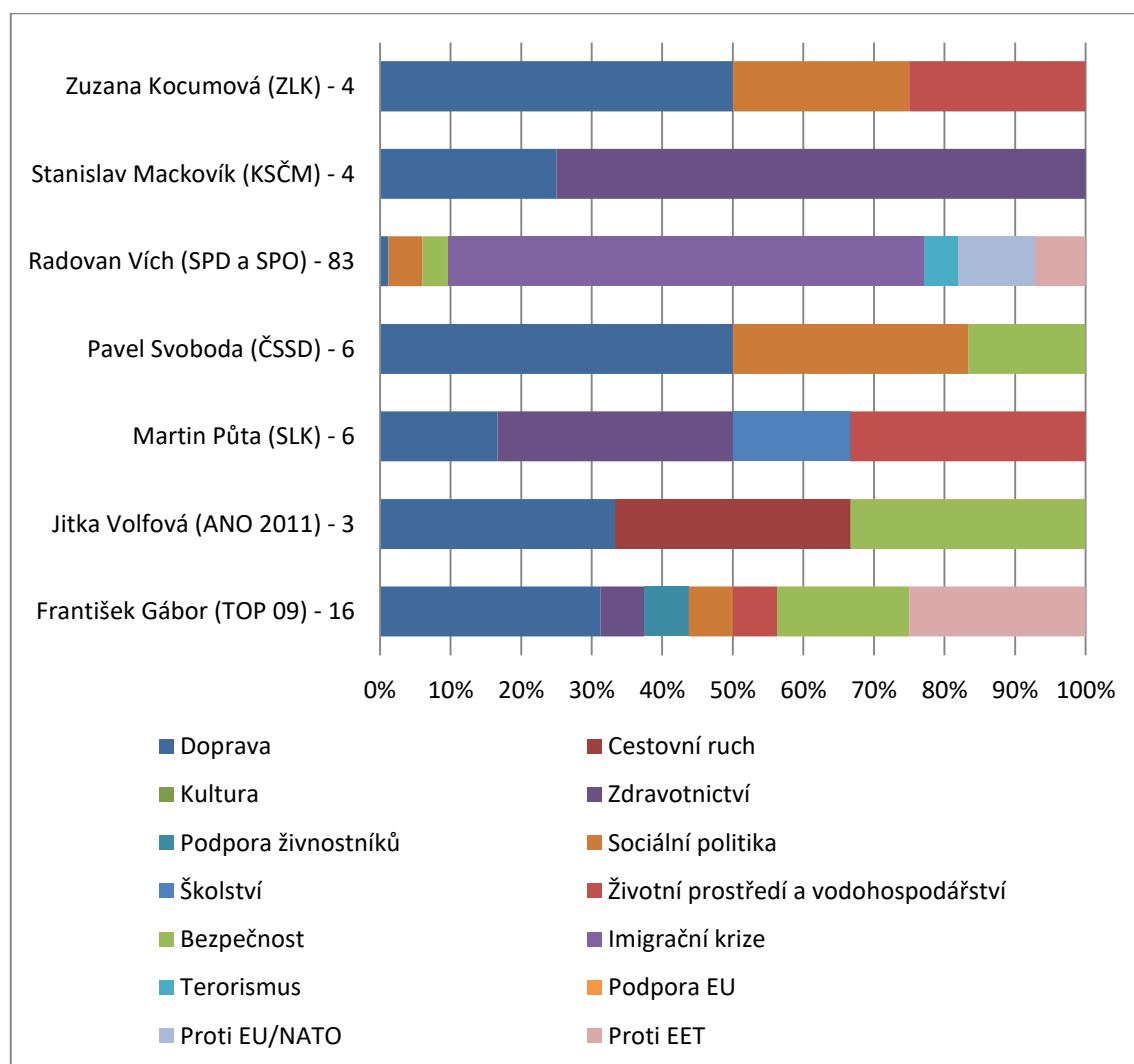

Podle grafu č. 9, byl z daleka největší důraz u většiny kandidátů ve Středočeském kraji kladen na dopravní infrastrukturu, respektive integrovanou dopravu, a dále na zdravotnictví (tmavě fialová) a na školství (světle modrá). Jedinými výjimkami byli kandidáti za KSČM a SPD s SPD, u pana Štefka je tomu tak především z toho důvodu, že byl před volbami radní pro oblast kultury a památkové péče, Radek Rozvoral zase na Facebooku prosazoval silnou protiimigrační politiku Strany Přímé Demokracie, a to hned 20 z celkem 25

příspěvků. Právě Radek Rozvorál se nejvíce odlišoval od ostatních kandidátů i největším počtem článků o terorismu a vyhraněnými články proti EU a NATO. Naproti tomu kandidáti STAN a TOP09 jako jediní otevřeně na sociálních sítích podpořili začlenění do mezinárodních struktur NATO a EU, kandidáti STAN a ODS zároveň našli společné téma v odporu k zavedení EET. Nejvíce příspěvků spojených se sociální tematikou napsali ve zkoumaném období kandidáti ČSSD a KSČM.

Významný odklon od ostatních kandidátů projevily příspěvky kandidáta za STAN Víta Rakušana, který z třetiny publikoval příspěvky ohledně bezpečnosti v kraji – vysoké procento těchto článků lze vysvětlit nízkým celkovým počtem příspěvků.

Graf č. 10: Poměrové vyjádření příspěvků v jednotlivých okruzích programových témat na osobních profilech kandidátů na hejtmana v Libereckém kraji, vypracováno autorem

V Libereckém kraji (graf č. 10) na první pohled také převládala témata spojená s dopravní situací v kraji, zároveň je však potřeba uvést, že celkový počet příspěvků u jednotlivých kandidátů byl ještě nižší, z toho důvodu nelze na získaných datech příliš stavět. Za zmínku rozhodně stojí větší počet příspěvků s odkazem na zdravotnictví (především u kandidátů KSČM a SLK)⁸³ a na bezpečnost (kandidáti TOP 09, ANO 2011 a ČSSD). Oproti Středočeskému kraji bylo významným bodem facebookové komunikace lídrů i životní prostředí a vodohospodářství, které objemem nahradilo školství. Prakticky identickým tématům v obou krajích se věnovali jen kandidáti za SPO a SPD (převaha protiimigrační tematiky), jinak platí, že tematické okruhy se mírně lišily, obecně v Libereckém kraji nedocházelo tolik k tříštění tematických okruhů, ale i to může být v zásadě vysvětleno menším počtem příspěvků.

4.3.2 Facebookové profily kandidujících formací

V této části zkoumání sociálních sítí se zaměříme pouze na facebookové profily kandidujících formací, celkově bylo analyzováno 217 příspěvků týkajících se kontaktní kampaně – ať už pozvánky anebo nějaké vizuální, respektive audiovizuálního, výstupu. Jako kontaktní kampaň byla považována jakákoliv veřejná událost, kde docházelo k propagaci formace nebo jednotlivých kandidátů (volební meetingy, organizované diskuze, i návštěvy kulturních či jiných akcí).

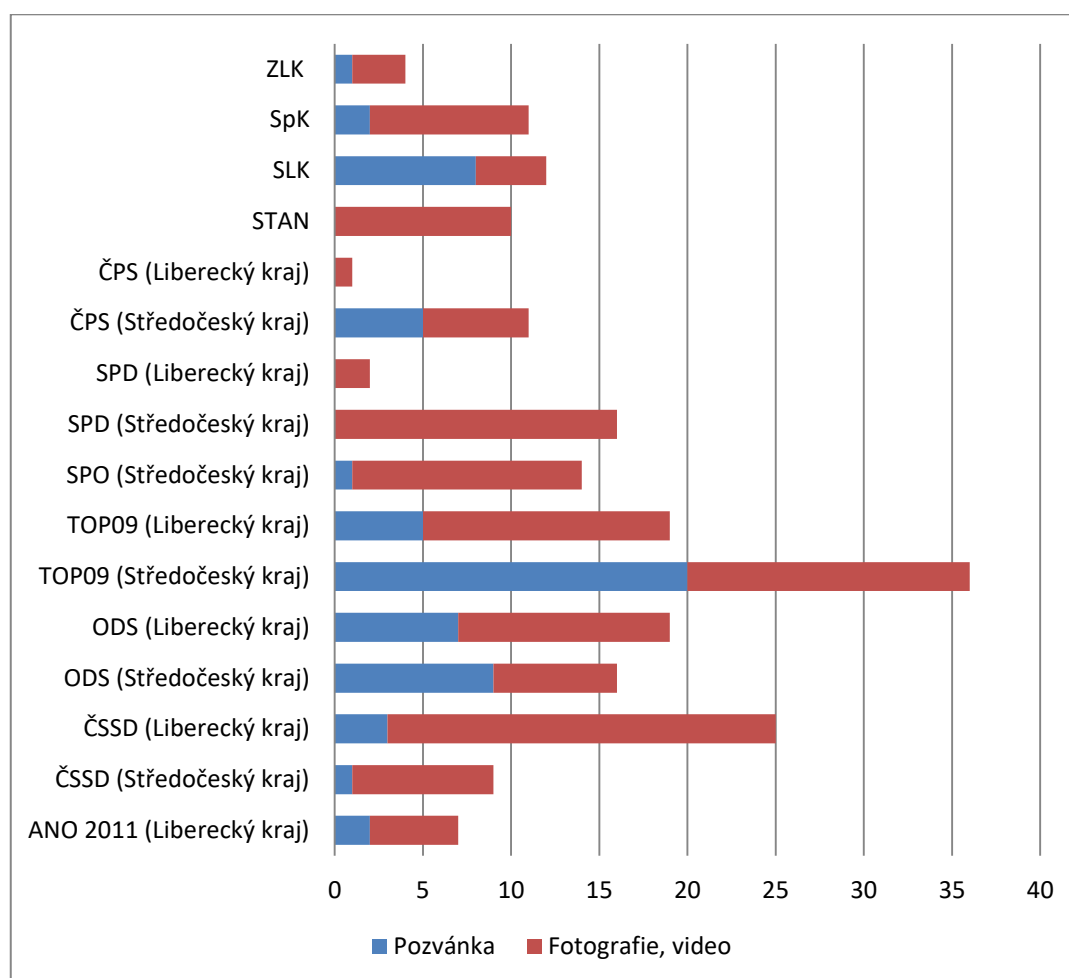
Z následujícího grafu je patrné, že kandidující formace v obou krajích měly rozdílné počty příspěvků spojených s kontaktní kampaní. Z toho vychází, že mezi stranami neexistovalo jasné pravidlo, jak má být komunikována kontaktní kampaň na sociálních sítích, přesto naprostá většina pozvánek splňovala standardizované grafické úpravy, s kterými bylo možné se setkat i na oficiálních propagačních materiálech. Při výzkumu vyplynulo, že správci stránek využívali buď systémovou možnost „vytvořit událost“ nebo zvali přímo prostřednictvím fotografie, či textu. Nejvíce aktivní do počtu výstupů (16) i pozvánek (20) byla TOP 09 ve Středočeském kraji, dále pak ČSSD v Libereckém kraji a ODS spolu

---

⁸³ Kandidát za KSČM Stanislav Mackovík sloužil jako záchranář letecké záchranné služby, pravděpodobně i z tohoto důvodu byla převaha témat z oblasti zdravotnictví tak výrazná.

s TOP 09 v Libereckém kraji. Zajímavostí je, že SPO svůj Facebook vůbec nepoužívala k aktivaci voličů, spolu s faktem, že lokální formace Starostové pro Liberecký kraj, Změna pro Liberecký kraj nebo Spolu pro kraj rozhodně nevyužívaly potenciálu svých stránek k vyššímu sdílení kontaktní kampaně. Překvapivým zjištěním pak byla skutečnost, že Piráti tuto sociální síť používali prakticky minimálně, přestože je to strana s velmi mladou voličskou základnou, která dlouhodobě získává velké množství hlasů ve studentských volbách.⁸⁴

Graf č. 1: Počet pozvánek na kontaktní kampaň a příspěvků v podobě výstupu z této kampaně, vypracováno autorem

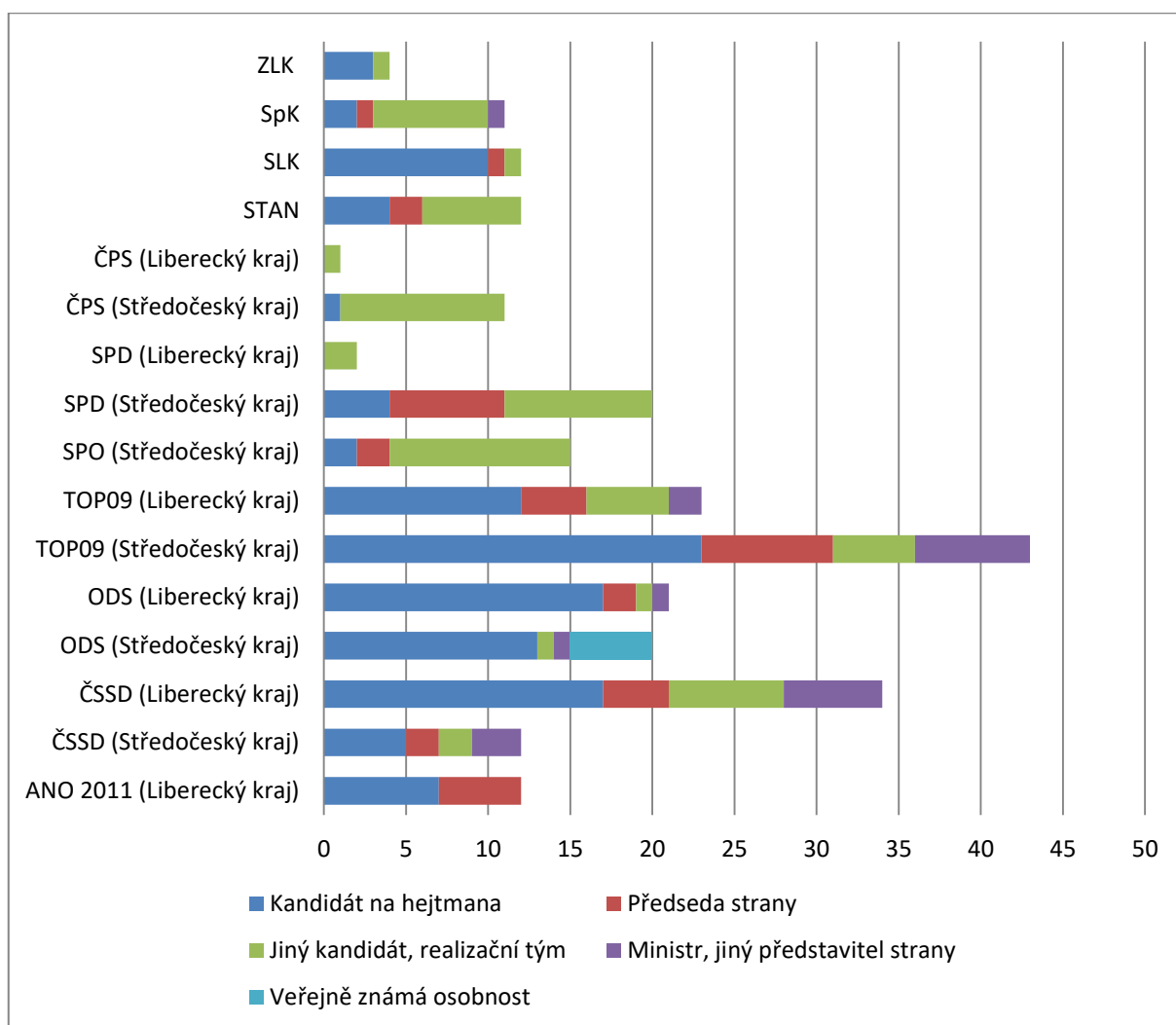
⁸⁴Studentské volby vyhráli v osmi krajích piráti, ve třech ANO. *Idnes.cz* [online]. , 3 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/jak-by-v-krajich-volili-studenti-2016-dtk-/domaci.aspx?c=A160922_083629_domaci_neh

Další graf ukazuje, kdo se nejčastěji účastnil kontaktní kampaně propagované na Facebooku.⁸⁵ Největší podíl samozřejmě měli lídři kandidátek, kteří prakticky ve všech stranách měli převahu. Vyjma kandidátů na hejtmana, největší oporu v rámci účasti předsedy při kontaktní kampani měla TOP 09 a Strana přímé demokracie, což se nejvíce projevilo u kampaně ve Středočeském kraji. Na kampani pro TOP 09 se mimo kandidátů a předsedy strany Miloslava Kalouska podílel i bývalý předseda Karel Schwarzenberg. Velkou oporou v kontaktní kampani pro ANO 2011 byl i předseda Andrej Babiš. ODS svěřila propagaci své kampaně spíše než představitelům strany osobnostem z kultury, jmenovitě pak Báře Štěpánové nebo bývalému senátorovi a divadelníkovi Tomáši Töpferovi.

---

⁸⁵ Pokud byla kontaktní kampaň pořádána za účasti kandidáta na hejtmana spolu s dalším zástupcem strany nebo třeba známé osobnosti, byl daný příspěvek započítán dvakrát – jednou za účast kandidáta na hejtmana a podruhé za druhého významného účastníka.

Graf č. 22: Významní podporovatelé kontaktní kampaně, vypracováno autorem

4.3.3 Kontaktní kampaň komunikovaná na sociálních sítích

Díky tomuto výzkumu bylo možné zaměřit se i na samotnou formu kontaktní kampaně, která měla různý průběh a styčné body. Vyjma tradiční kontaktní kampaně – předvolební meetingy na náměstích a rozdávání reklamních předmětů u stánků s logem strany, některé volební formace zorganizovaly nápaditější kampaně. ANO 2011 v Libereckém kraji pořádalo například událost Traktory v Bozkově, kterou použili především ke své propagaci. KSČM v Libereckém kraji pořádala koncert pro své voliče, kde také vznikly fotografie kandidátů. ODS ve Středočeském kraji propagovala svojí kampaň cyklem „pojďme grilovat“ (spolu s kandidátem do senátu) a zároveň propagovala svůj program promítání filmů v letním kině. V Libereckém kraji pak občanští demokraté používali k propagaci tzv. modrý dostavník, nákladní automobil s výčepem v nákladovém

prostoru. Koalice SPO a SPD neměla nijak výrazný rys kampaně vyjma besed s Tomio Okamurou, a ve Středočeském kraji průjezdy krajem automobily polepenými hesly s protiimigrační politikou. Pirátská strana organizovala v několika městech ve Středočeském kraji festival Vyosení. Starostové a nezávislí měli jednu z nejvíce propagovaných kampaní s názvem „Melouny spravedlivě“. Starostové v Libereckém kraji a Změna pro Liberecký kraj pořádaly jen setkání se svými kandidáty a hnutí Spolu pro kraj uspořádalo během volební kampaně Rodinné odpoledne a Slavnosti levého a pravého břehu Vltavy. Možná nejzajímavěji pojala kampaň TOP 09, která se svým kandidátem v Libereckém kraji (veteránem války v Perském zálivu) objížděla kraj v obrněném transportéru, ve Středočeském pak propagovala svůj volební program sérií setkání v pojízdné „kavárně TOP 09“.

4.4 Komunikace kandidujících formací prostřednictvím tištěných médií

4.4.1 Analýza volební kampaně v tištěných médiích

Jak bylo zmíněno v metodologii práce, do výzkumu volebních kampaní v tištěných médiích byly zařazeny regionální mutace MF DNES, Deníku a celostátní Blesk. Dohromady výzkum analyzoval 1254 inzertních ploch od 1. září do 7. října 2016, za tuto dobu inzerovaly v médiích pouze ANO2011, ČSSD, KSČM, ODS, TOP09, SPD a SPO, SLK a STAN. V následujících tabulkách je zpracována velikost tištěné reklamy v porovnání s použitým médiem, kvůli přehlednosti práce byla velikost hodnocena na standardní stupnici velikosti stran, tedy A2,A3,A4, A5 a A6. Pokud měl inzerát velikost přesně na hranici dvou kategorií (například přesně A4), byl započítán ke kategorii větší inzerce (například A4-A3).

Tabulka č. 16: Počet a velikost inzerce v deníku Blesk za období od 1. září do 7. října 2017, vypracováno autorem

Blesk				
	A6-A5	A5-A4	A4-A3	A3-A2
ANO2011	0	0	0	2
ČSSD	0	6	7	4
KSČM	0	0	0	0
ODS	0	0	0	0
TOP09	0	3	0	0
SLK	0	0	0	0
STAN	0	0	0	0

V Blesku inzerovalo pouze ANO2011, ČSSD a TOP09, s tím, že ČSSD toto médium využívalo nejvíce. V Blesku byla z logiky celorepublikového vydání inzerována jen celorepubliková témata, i z tohoto strany s krajskou působností nevyužily možnost inzerce.

Tabulka č. 17: Počet a velikost inzerce v MF DNES za období od 1. září do 7. října 2017, vypracováno autorem

MF DNES (Praha, Středočeský kraj)					MF DNES (Liberecký kraj)				
	A6-A5	A5-A4	A4-A3	A3-A2		A6-A5	A5-A4	A4-A3	A3-A2
ANO2011	0	22	5	0	ANO2011	0	11	4	0
ČSSD	0	0	0	0	ČSSD	0	0	0	0
KSČM	0	0	0	0	KSČM	0	0	0	0
ODS	0	0	0	0	ODS	0	0	0	0
TOP09	0	0	0	0	TOP09	0	0	0	0
SLK	0	0	0	0	SLK	0	0	0	0
STAN	0	0	0	0	STAN	0	0	0	0

Mladá Fronta DNES je od roku 2013 vlastněna společností Agrofert, která v době konání krajských voleb patřila předsedovi hnutí ANO2011 Andreji Babišovi, pravděpodobně právě z tohoto důvodu se čtenáři na stránkách MF DNES mohli setkat jen s inzercí ANO2011, tato inzerce byla částečně cílena na dané kraje (vždy tři články v obou krajích).

Tabulka č. 18: Počet a velikost inzerce v Deníku za období od 1. září do 7. října 2017, vypracováno autorem

Deník (Rakovnický, Kladenský, Mělnický, Boleslavský, Nymburský, Kolínský, Kutnohorský, Benešovský, Příbramský, Pražský, Berounský)					Deník (Českolipský, Liberecký, Jablonecký)				
	A6-A5	A5-A4	A4-A3	A3-A2		A6-A5	A5-A4	A4-A3	A3-A2
ANO2011	0	125	22	11	ANO2011	0	24	6	3
ČSSD	0	315	55	44	ČSSD	0	102	0	12
KSČM	83	0	0	0	KSČM	24	0	0	0
ODS	0	0	11	0	ODS	0	0	0	0
TOP09	41	30	43	52	TOP09	11	6	6	12
SLK	0	0	0	0	SLK	0	0	39	0
STAN	2	0	107	0	STAN	0	0	0	0

Právě analýza Deníku jako jediná vykazuje vysokou míru diverzity mezi kandidujícími stranami. Dohromady bylo analyzováno 11 regionálních mutací ve Středočeském a 3 mutace v Libereckém kraji, ve většině případů (okolo 95%) byla inzerce stejné ve všech regionálních mutacích v daném kraji, tedy stejné sdělení, velikost i umístění. Z tohoto důvodu je počet tištěné reklamy ve Středočeském kraji mnohem vyšší. Z této tabulky lze vyčíst, že nejvíce inzerovala strana ČSSD, která během posledního týdne distribuovala prostřednictvím Deníku čtyřstránkové volební noviny. Dalšími významnými inzerenty byly ve Středočeském kraji hnutí ANO2011, TOP09, ale i STAN. V Libereckém kraji pak byla situace obdobná, s tím, že STAN nahradila strana Starostů pro Liberecký kraj, která stejně jako ČSSD připravila v týdnu před volbami volební noviny.

Z analýzy je patrné, že mnoho kandidujících stran svojí kampaň nepropagovalo v tištěných médiích. V následující tabulce je vidět porovnání hlavních témat kampaní, kterému se dále věnuje několik následujících odstavců.

Tabulka č. 19: Porovnání hlavních témat kampaní v tištěných médiích, vypracováno autorem

		ANO2011	ČSSD	KSČM	ODS	TOP09	SLK	STAN
Celorepubliková témata	Správa kraje	87	0	0	0	0	0	0
	Bezpečí	0	14	0	0	0	0	0
	Doprava	0	0	0	0	0	0	0
	Sociální politika	0	130	0	0	0	0	0
	Zdravotnictví	0	0	0	0	0	0	0
	Školství	0	44	0	0	0	0	0
	Negativní kampaň	19	59	0	0	31	0	0
	Jiné	3	68	81	0	122	0	0
Středočeský kraj	Správa kraje	64	0	0	0	0	0	0
	Bezpečí	0	6	5	0	0	0	0
	Doprava	0	12	0	0	0	0	0
	Sociální politika	0	2	0	0	0	0	0
	Zdravotnictví	0	11	11	0	0	0	0
	Školství	0	0	0	0	0	0	0
	Negativní kampaň	0	0	0	0	0	0	0
	Jiné	41	0	0	11	51	0	109
Liberecký kraj	Správa kraje	21	0	0	0	0	0	0
	Bezpečí	0	6	0	0	6	0	0
	Doprava	0	12	0	0	0	0	0
	Sociální politika	0	3	0	0	0	0	0
	Zdravotnictví	0	9	0	0	0	0	0
	Školství	0	0	0	0	0	0	0
	Negativní kampaň	0	0	0	0	0	0	0
	Jiné	0	0	0	0	9	39	0

ANO2011

Hnutí ANO2011 kladlo na tištěnou inzerci velký důraz, jako jediné využilo všechny tři zkoumaná média. Zajímavým zjištěním bylo, že ve 194 případech (z toho v 87 případech spolu s jednou z kandidátek na hejtmana) z celkových 235 čtenáři mohli v rámci kampaně spatřit na reklamní ploše předsedu strany Andreje Babiše. V obou krajích (příloha č. 1 a 2) bylo hlavním sdělením „Nenecháme prošustrovat už ani korunu kraje“, následované prioritami pro daný kraj. Ve Středočeském kraji byla kampaň zaměřená na tento konkrétní kraj pětinasobná a podpořena ještě fotografií kandidátky na hejtmanku Jaroslavy Pokorné Jermanové s dovětkem „Před volbami jsem dala jasný slib – k občanům a obcím budu přistupovat spravedlivě, nikoliv podle stranické knížky jejich starosty“.

V rámci předvolební kampaně bylo také otištěno 19 dopisů podepsaných Andrejem Babišem, ve kterém voliče nabádal, aby nevolili ČSSD, jejíž hejtmani kraje od roku 2008 vedli jen ke korupčním skandálům.

ČSSD

ČSSD oproti jiným stranám mnohem více akcentovala témata s celorepublikovou působností, především se jednalo o témata spojená s úspěchy sociální demokracie po dobu jejich působení ve vládě, konkrétně je propagovali vyjma kandidátů na hejtmana předseda vlády Bohuslav Sobotka, ministryně školství Valachová a ministryně sociálních věcí Marksová-Tominová a jednalo se o navýšení důchodů o 300 korun, navýšení platu učitelů a zajištění odchodu do důchodu nejpozději v 65 letech. V rámci celostátních témat se nejčastěji jednalo (v 39 případech) o text „Bezpečí, kvalitní zdravotní péče, růste mezd a důchodů“ (příloha č. 4).

Pro každý kraj potom ČSSD vytvořila sadu propagačních materiálů, kde byl vždy zobrazen předseda strany a kandidát na hejtmana spolu s cílovou skupinou sdělení. Zajímavostí je, že fotografie měla evokovat v současné době populární „selfie“ (příloha č. 7 a 8). ČSSD takto stanovila 4 hlavní témata pro oba kraje: sociální politika („pomáháme rodinám s dětmi“), doprava („jízdne pro žáky a seniory zdarma“), zdravotnictví („zdraví není zboží“) a bezpečnost („bezpečný kraj“). Přičemž nejvíce bylo v obou krajích propagováno téma dopravy.

Významnou částí kampaně byla i negativní kampaň směřující proti ANO2011 a Andreji Babišovi, u této kampaně byl použit slogan „Nedovolte nikomu udělat z Vašeho kraje svou firmu“ (příloha č. 9)

KSČM

KSČM přistoupila k tištěné inzerci jinak než její konkurence a inzeráty pojala jako medailonky svých kandidátů, u kterých byl vždy uveden krátký obecný slogan nijak nesouvisející s konkrétním bodem programu, ukázkou najdete v příloze č. 10. Zajímavostí byl volební slogan „Ne cizím vojenským základnám“ u Josefa Hály, kandidáta do zastupitelstva Středočeského kraje (příloha č. 11).

ODS

Občanští demokraté využili tištěnou inzerci jen minimálně, konkrétně pak v 11 případech jedinou verzí inzerátu (příloha č. 12). Kandidát na hejtmana Martin Kupka na něm seznamoval potencionální voliče sloganem „Máme rádi Středočeský kraj“, následovaný body, které ODS podporuje (Opravy silnic, lepší veřejnou dopravu, kvalitní vzdělávání), a proti kterým se vymezuje (byrokracie, regulacím, EET, chátrání kraje a nespravedlivým dotacím).

TOP09

Tato politická strana svou volební kampaň v tištěných médiích rozdělila na celorepubliková témata, mezi která patřila především negativní kampaň vůči ANO2011 a Andreji Babišovi a to především podporou soukromníkům (příloha č. 13 a 14). Zároveň z kampaně TOP09 byla patrná snaha podpořit členství České republiky v Evropské Unii, tomuto bodu se několikrát věnovala kampaň ve Středočeském kraji (příloha č. 15). Naopak v Libereckém kraji měla převahu témata spojená s bezpečností, což bylo dáno především tím, že kandidátem na hejtmana byl veterán z války v Perském zálivu (příloha č. 16)

SLK

Starostové pro Liberecký kraj vydaly v rámci tištěné volební kampaně jen předvolební noviny, v nich shrnuli úspěchy své vlády a představili voličům svůj program včetně kandidátní listiny (příloha č. 17)

STAN

Starostové a nezávislí ve Středočeském kraji propagovali svůj program prostřednictvím tří inzerátů, na kterých byla vyobrazena Dana Drábová (příloha č. 18) a ve dvou případech i kandidát na hejtmana Vít Rakušan. Tyto tři vizualizace si lišily hlavním heslem, ale u všech zůstal stejný seznam bodů: méně úředničiny, žádná korupce, více silnic, lepší veřejná doprava, zdravé nemocnice, dostupné ambulance, chytřejší vzdělávání a příspěvky na studium. Zvláštností je právě větší důraz na tuto známou vědkyni, než na kandidáta na hejtmana.

4.5 Analýza komunikace kandidujících formací prostřednictvím článků

Výzkum zaměřený na mapování mediálního pokrytí zkoumal celkově 128 článků, z toho 35 se věnovalo tématům ve více nebo ve všech krajích a nebyl v nich kladen důraz na Středočeský nebo Liberecký kraj. Ze zbývajících 93 článků se týkalo 37 článků volby ve Středočeském a 56 v Libereckém kraji, tento poměr 40% ku 60% jasně naznačuje, že volby v Libereckém kraji byly více medializovány. Ve velkém množství článků bylo zmíněno více kandidujících stran, u těchto článků byly články započítány vícekrát – vždy pro každou stranu zvlášť. V případě, že byly zmíněny všechny kandidující strany, článek nebyl přidán do analýzy, počet těchto článků nebyl zásadní, ale především všechny pojednávaly o startu kampaně nebo obecně o kandidátních listinách.

Primární rozdělení článků spočívá v tematických okruzích. Primární okruh je možné nazvat politická témata, protože primárně reflektují témata spojená striktně s fungováním strany/zastupitelstva, volební kampaně a programu. Druhým okruhem témat jsou oblasti zaměření článků. Pokud se článek věnoval více tématům, byl započítán dvakrát.⁸⁶ Výsledná analýza umožňuje za prvé určit, jak strany propagovaly své kampaně, a jak jim například v medializaci pomohl předseda strany nebo stávající hejtman, a také s jakými tématy byly nejčastěji spojovány v rámci svých programů nebo regionálně významných událostí.

4.5.1 Středočeský kraj

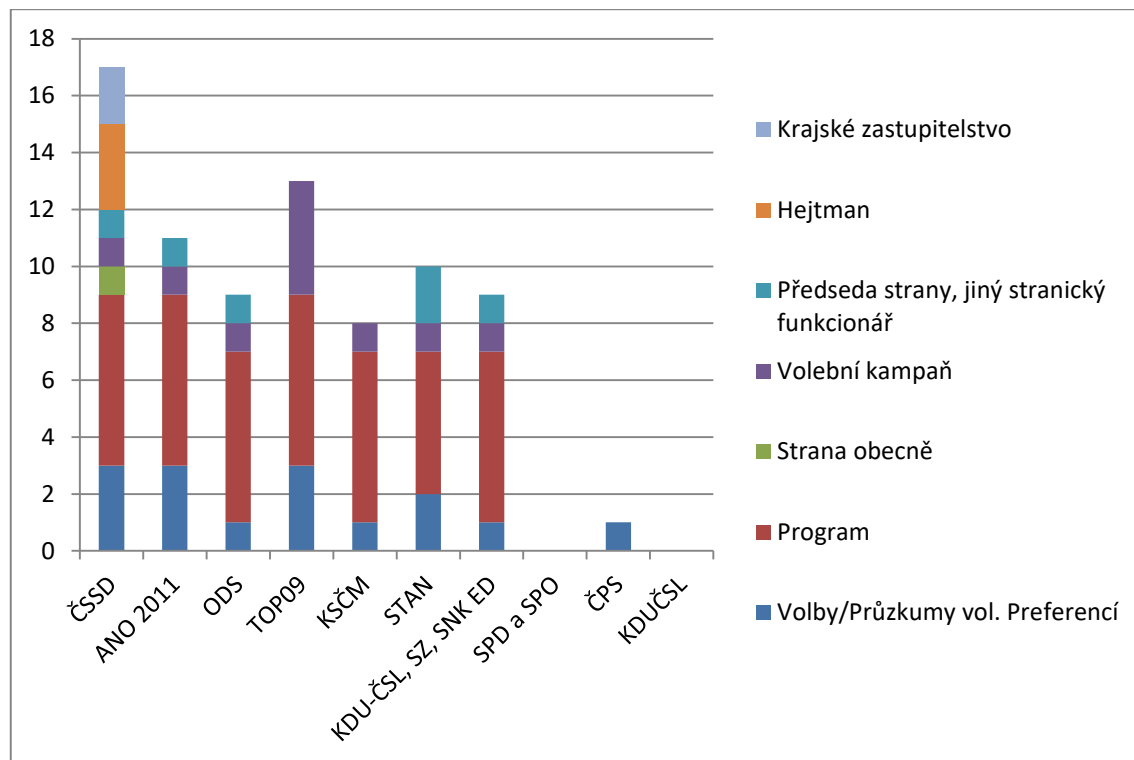
Jak je patrné z Grafu č. 13, ve Středočeském kraji měly převahu články spojované s ČSSD, která měla většinu v krajském zastupitelstvu a z jejichž řad pocházel i hejtman. Zajímavým výsledkem, že velmi často medializovaný předseda ANO 2011 A. Babiš, nebyl mnohokrát spojován se zkoumanými volbami a periodicita jeho mediálních výstupů je srovnatelná s jinými předsedy

---

⁸⁶ Toto rozdělení bylo nezbytně nutné pro přehlednost analýzy, protože kvůli relativně nízkému počtu článků nebylo možné vytvořit samostatné kategorie pro všechny kombinace (Např. hejtman spolu s tématem životního prostředí, anebo zastupitelstvo kraje spolu se stranou ČSSD a dopravní infrastruktura), bylo potřeba vytvořit dvě hlavní typologie témat, tak aby měly co největší vypovídací hodnotu.

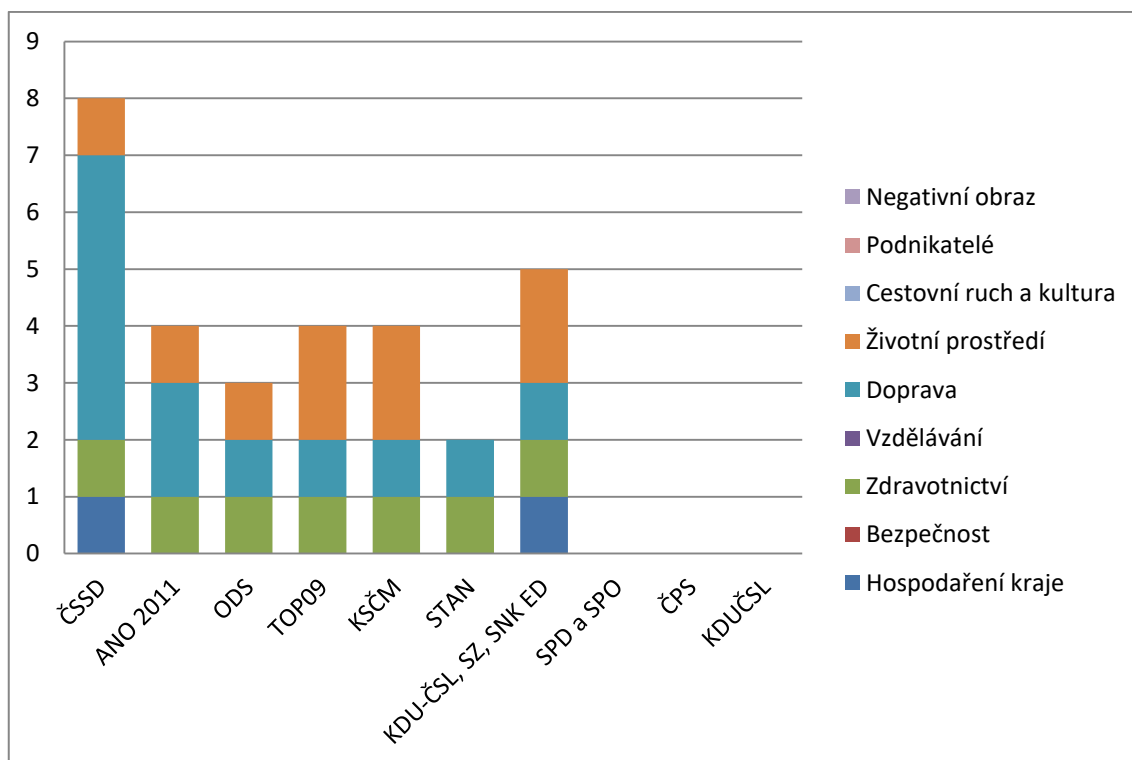
kandidujících stran. Zvláštností je velký výskyt článků propagující volební a kontaktní kampaň TOP 09.

Graf č. 33: Zaměření článků týkajících se politického tématu v médiích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Další profilace témat je patrná z grafu č. 14, velkým tématem byla doprava (dopravní infrastruktura včetně hromadné dopravy), zdravotnictví a životní prostředí. Největší důraz byl obecně kladen na napojení Středočeského kraje na pražskou městskou hromadu, někdy. Logickým výstupem bylo, že ČSSD využila články v médiích k propagaci svých úspěchů po dobu její vlády, naopak opoziční strany bagatelizovaly jejich dopad.

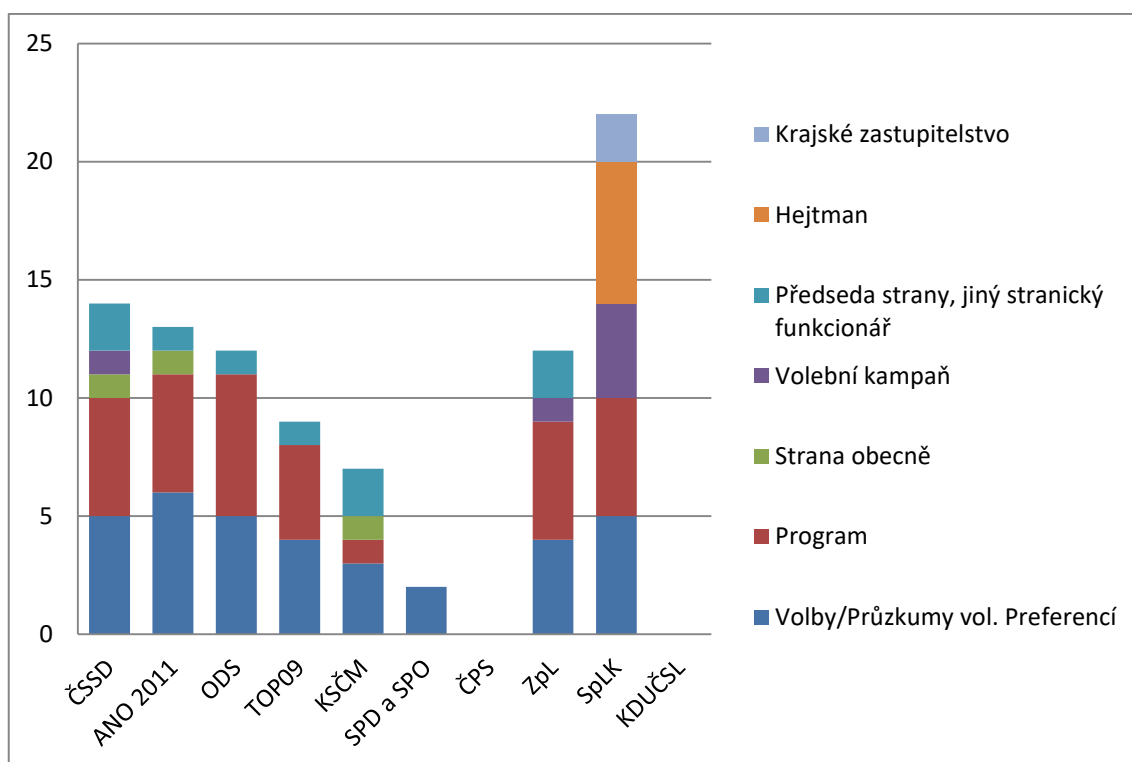
Graf č. 44: Zaměření článků týkajících se jiných než politických témat v médiích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

4.5.2 Liberecký kraj

V Libereckém kraji byla situace podobná až na to, že většinu křesel v zastupitelstvu obhajovala strana Starostové pro Liberecký kraj, která díky hejtmánovi Martinovi Půtovi získala nadprůměrný mediální prostor v tištěných médiích. V porovnání se Středočeským krajem je profilace témat podobná, jen TOP09 v počtu článků ztrácí, dokonce se jí vůbec nepodařilo propagovat svou volební kampaň.

Graf č. 55: Zaměření článků týkajících se politického tématu v médiích v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Pokud se však zaměříme na druhý zkoumaný okruh témat v grafu č. 16, je patrný velký podíl zpráv vyvolávající negativní obraz právě u Starostů pro Liberecký kraj, dále pak u Změny pro Liberecký kraj, ČSSD a KSČM. Většina negativních zpráv vycházela s trestnou činností, Martin Půta čelí od roku 2014 obvinění o přijetí úplatku, kandidátka na hejtmana Zuzana Kocumová ze Změny pro Liberecký kraj byla v rámci předvolebního boje spojována s nepravomocným odsouzením za nevýhodný prodej pozemků a politik KSČM s loupeží kamenů.⁸⁷ Zároveň velkou kontroverzi vyvolalo posunutí oslav kraje z května na září, kdy to řada opozičních politiků považovala za nevhodné použití apolitické události k propagaci předvolební kampaně Starostů.⁸⁸

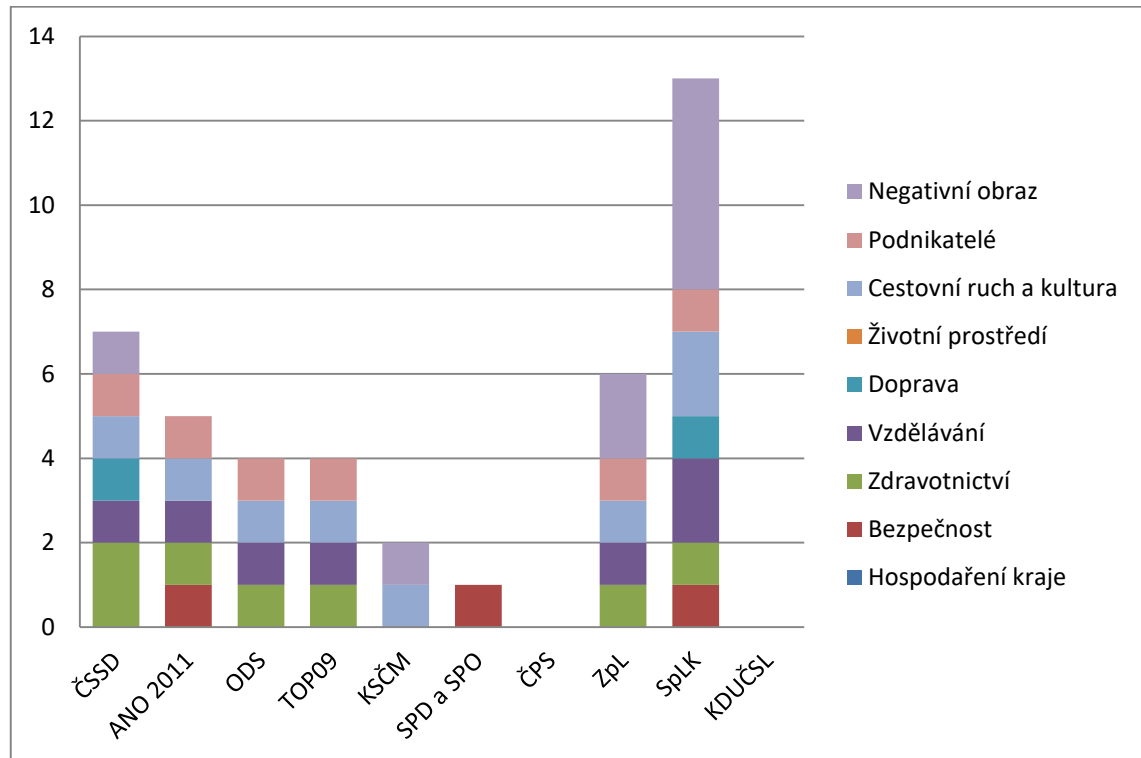
Na tematickém rozboru je zajímavé, že hlavním tématem nebyla doprava, ale spíše zdravotnictví, vzdělávání a podpora podnikatelů a průmyslu. Zároveň je

⁸⁷ POLÁK, Michael. Politik KSČM údajně kradl kameny, řeší to policie i strana. *Novinky.cz*. Právo, 2016, , 3. Dostupné také z: <https://www.novinky.cz/domaci/414156-politik-kscm-udajne-kradl-kameny-resi-to-policie-i-strana.html>

⁸⁸ PŠENIČKOVÁ, Jana. Je to skrytá volební kampaň, tvrdí kritici o nových slavnostech kraje. *Idnes.cz*. MF DNES, 2016, , 4. Dostupné také z: http://liberec.idnes.cz/kritika-krajskych-slavnosti-v-liberci-dh2-/liberec-zpravy.aspx?c=A160830_084353_liberec-zpravy_tm

patrní mírný nárůst článků dotýkajících se bezpečnosti, především migrantů a s nimi spojeným detenčním střediskem v Bělé pod Bezdězem, proti které se například vyjadřoval člen hnutí SPD-SPO.⁸⁹ Paradoxem je, že Běla pod Bezdězem je na hranicích mezi Středočeským a Libereckým krajem, ale stále spadá do toho Středočeského.

Graf č. 66: Zaměření článků týkajících se jiných než politických témat v médiích v Libereckém kraji, vypracováno autorem

⁸⁹ TOMÁNEK, Tomáš. Žádný migrant v kraji, slibují kandidáti. *Lidové Noviny*. Lidové Noviny, 20. 9. 2016, strana 1.

5. Závěr

V této poslední kapitole jsou shrnuty závěry diplomové práce, která mapovala volební kampaně do krajských voleb konaných 7. a 8. října 2016. Autor zpracoval velké množství vstupních dat, které postupně analyzoval a porovnával. Výsledkem práce pak je zodpovězení hlavního výzkumného cíle postaveného na vztahu volebních formací k této teorii při tvorbě volební kampaně. A právě při hledání odpovědi na otázku, do jaké míry kandidující formace přistupovaly k této teorii, jsou postupně zodpovězeny dílčí výzkumné otázky.

5.1.1 Jaké body měly v programech převažující tendenci?

Při výzkumu volebních programů vyšlo najevo, že politické formace v naprosté většině případů ve svých programech prosazovaly témata zaměřená na kraj, v kterém kandidovaly. Pokud se zaměříme na tematické body, podaří se nám z 94 zkoumaných bodů vyčlenit 16 témat, která lze označit, která se netýkají jen daného kraje, a která více či méně mají celostátní dopad. Obecně se podařilo zjistit, že převažující tendence v programech platila u programových bodů spojených s bezpečností v kraji (prevence kriminality, imigrační krize, spolupráce s PČR a IZS), v tematickém okruhu týkající se dopravy (především výstavby nové infrastruktury a údržby stávající silniční sítě, dále pak v bodech týkajících se správy kraje (především spojených s transparentností úřadu a schopností čerpat dotace), zdravotnictví (rozvoj zdravotnických zařízení a řešení nedostatku personálu), sociální péče (především kvalitnější péče o seniory a obyvatele se ZP) a školství (uplatnitelnost studentů a témat spojená se sportem). Za více okrajová témata v programech lze označit například body týkající se soukromé sféry, obcí, životního prostředí, za marginální témata lze také označit cestovní ruch, rozvoj venkova/obcí a kultury.

Jak je z celkových počtů patrné, témata, která lze považovat za celorepubliková nehrála významnou roli a jejich poměrové zastoupení nevykazuje tendence, které by se daly očekávat u voleb druhého řádu. Strany ve svých programech mnohem více propagovaly témata, která na voliče působí jako lokálně zaměřená, a jen v menším množství případů na témata s celorepublikovým přesahem.

Nejvýznamnějšími body, které rezonovaly, byla výstavba nové infrastruktury a zároveň body týkající se migrační krize. Vyjma imigrační krize se témata volebních programů jen minimálně protнула s tehdejšími vládními politickými tématy.

5.1.2 Jaké bylo zastoupení lokálně významných kandidátů na kandidátních listinách?

Významnou roli hráli lokálně významní kandidáti především pro strany založené starosty a lokálními politiky, tedy pro Starosty a nezávislé a Starosty pro Liberecký kraj. Tradiční a etablované strany nebyly schopny počty nominovaných lokálních politiků konkurovat, přičemž nejméně jich bylo schopné nominovat hnutí ANO 2011. Strany se obecně snažily umisťovat lokálně významné kandidáty na první příčky kandidátních listin, což se projevovalo jak u lokálních stran, tak u stran celorepublikových. Zajímavým zjištěním bylo, že většina stran využívala lokálně významné kandidáty na doplnění kandidátních listin, čímž se starostové, ale třeba i senátor (Starostové pro Liberecký kraj), dostávali na zadní příčky listiny. Analýza obou zkoumaných regionů ukázala, že v Libereckém kraji nebyl kladen v kandidátních listinách takový důraz na nominování lokálně významných kandidátů, přičemž nejvíce se to projevuje u porovnání TOP 09 a ČSSD. Závěrem jen uvedu, že kandidátní listiny koalice SPD s SPO a České pirátské strany vykazovaly ze všech stran nejmenší počet lokálně známých kandidátů.

5.1.3 Jakou formu měla volební kampaň v inzerci tištěných médií?

Strany k tištěné inzerci v médiích přijaly různé přístupy, pokud se zaměříme na jednotlivé politické strany. Obecně lze říci, že vládní ČSSD propagovala především své úspěchy, které se jí podařilo prosadit (například zvýšení důchodů nebo minimální mzdy). Oproti tomu vládní ANO2011 postavilo svojí kampaň především na zefektivnění úřadu a vyhranění se proti tradičním politickým stranám. Naopak opoziční strany jako TOP09 a ODS propagovaly především body proti EET a v případě TOP09 docházelo i k vymezení vůči ANO2011.

STAN a Starostové pro Liberecký kraj svojí kampaň postavily na regionálních tématech. Největší inzertní kampaň mělo ANO2011 spolu s ČSSD.

5.1.4 V jakém rozsahu politické strany a kandidáti na hejtmana propagovaly volební kampaň na sociálních sítích?

Výsledkem tohoto zkoumání je především zjištění, že sociální sítě nejsou politickými formacemi a ani samotnými kandidáty využívány jako primární komunikační kanál. I když v této práci byl podroben zkoumání jen Facebook, je vzhledem k počtu uživatelů ostatních sociálních sítí na území České republiky skoro jisté, že využívání sociálních sítí má ještě v rámci předvolební kampaně nevyužitý potenciál. Podle analýzy příspěvků je zároveň patrné, že strany nemají, anebo mají příliš vágní směrnice k využívání sociálních sítí jako komunikačního kanálu. To se projevilo především tím, že strany tolerovaly požívání osobních profilů kandidátů (ČSSD) nebo dokonce nezaložení profilu (ČPS), popřípadě založení profilu jen pro nezbytně dlouhou dobu před volbami (ANO 2011). Za nejprofesionálněji vedené účty lze označit profily kandidátů na hejtmana za ODS, TOP 09 spolu se STAN a Starosty pro Liberecký kraj. U profilů politických formací bylo možné se setkat s větší mírou kontroly, přesto i zde byly patrné rozdíly. Krajské odnože celorepublikových stran používaly Facebook ke sdílení celorepublikových záležitostí a vytrácelo se z nich zaměření na daný region.

5.1.5 Jak se dařilo komunikovat volební programy prostřednictvím médií?

Z pohledu analýzy článků v tištěných médiích je patrné, že ve Středočeském kraji byla situace vyrovnaná, kandidujícím formacím se dařilo komunikovat prostřednictvím médií s velmi podobnou intenzitou, jen ČSSD získala převahu díky většině v zastupitelstvu a pozici hejtmana. V Libereckém kraji byly patrnější rozdíly mezi jednotlivými stranami, ale stále platí, že nejvíce článků obsahovaly zmínku o straně s většinou v krajském zastupitelstvu, tedy o Starostech pro Liberecký kraj, i když i v negativní konotaci.

Díky analýze se podařilo zjistit, že největším tématem pro Středočeský kraj byla doprava, oproti zdravotnictví a vzdělání na Liberecku. Ve vybraných člancích se deníky věnovaly výhradně lokálním tématům, což oproti kampani politických stran například nezahrnovalo sociální politiku, která rezonovala v programech. Obecně docházelo spíše ke shodě na podílu jednotlivých témat s výjimkou v podobě koalice SPD-SPO, která rezonovala téma imigrace (i když minimálně). Zajímavou skutečností je, že menším stranám jako Pirátům nebo KDU-ČSL nebylo v médiích dáváno tolik prostoru (vyjma obecných článků o všech kandidujících stranách).

5.2 Shmutí

I když pravděpodobně kandidující formace nebyly patřičně seznámeny s konceptem voleb druhého řádu, do jisté míry jejich volební kampaně korespondovaly s touto teorií. Nejvíce patrné to bylo u umístování lokálně významných kandidátů na kandidátní listiny a následně pak u intenzity kampaní vládnoucích stran (především pak ANO2011 a ČSSD), která vykazoval vyšší tendenci než kampaně ostatních stran. Tato skutečnost může být samozřejmě ovlivněna i vyšší rozpočtu. Naopak výzkum nepotvrdil, že by strany kladly větší důraz na témata s celorepublikovou působností, naopak tato témata byla spíše marginální a to napříč kandidujícími formacemi.

Díky analýze programů, inzertní kampaní, kandidátních listin a sociálních sítí se v rámci této diplomové práce podařilo získat zajímavý vhled do volební kampaně v krajských volbách. Velké množství dat, které bylo zpracováno, umožní i v budoucnu porovnat nebo přístup stran k volebním kampaním. Autor odhaduje, že především oblast sociálních sítí přinese nové možnosti v rámci předvolebního boje, především pak proto, že u těchto konkrétních voleb nebyl využit potenciál tohoto druhu komunikace.

5.3 Summary

Although, all candidate formations probably were not properly introduced with the second-order election concept, their elections' campaigns still corresponded on some level with this theory. This was obvious the most through the

positioning of the locally important candidates in the candidate list, and lately through the intensity of the governing parties' campaigns (especially ANO 2011 and ČSSD). Those parties indicated higher campaign tendency than other parties. On the contrary, the research did not approved the assumption that the parties would stressed more the nationwide topics. Contrarily, these topics were marginal among all candidate formations. Thanks to the programs analysis, advertising campaigns, candidate lists, and social media, it was possible in this thesis to gather very interesting view into the election campaign during the regional elections. The vast amount of data processed can be used in the future research for a comparison of the political parties and their approach to political campaigns. The author's assumption is that especially the social media will bring new opportunities in this pre-election struggle. Especially, because of that, during this particular elections the potential of this kind of communication was not used.

6. Seznam použitých zkratk

ČPS – Česká pirátská strana

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická stran Čech a Moravy

ODS – Občanská demokratická strana

SLK – Starostové pro Liberecký kraj

SPD – Svoboda a přímá demokracie

Spk – koalice Spolu pro kraj

SPO – Strana práv občanů

STAN – Starostové a nezávislí

SZ – Strana zelených

ZLK – Změna pro Liberecký kraj

7. Použitá literatura

7.1 Monografie

BALÍK, Stanislav. *Krajské volby 2012*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, 261 s. strana 43 ISBN 978-80-210-6641-0.

Bradová, E. (2005). *Od lokálních mítinků k politickému marketingu. Teorie a vývoj politické komunikace a volebních kampaní*. Strana 20-21. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2000, strana 169. ISBN 80-246-0139-7.

EIBL, Otto a Jozef JANOVSÝ. *Marketing politických kampaní*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Strana 18. ISBN 978-80-210-5821-7.

Havlík, V. (2009): Krajské volby 2008 jako příklad voleb druhého řádu, in: O. Eibl – V. Havlík – J. Kyloušek – M. Pink: *Krajské volby 2008*, Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 13-32.

JOHNSON-CARTEE, Karen S. a Gary. COPELAND. *Negative political advertising: coming of age*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum Associates, 1991. Strana 29-30. Communication (Hillsdale, N.J.). ISBN 0805808345.

KUBÁČEK, Jan. *Slovník politického managementu a volebního marketingu*. Praha: Grada, 2012. s. 22. ISBN 978-80-247-4013-3.

LEBEDOVÁ, Eva. *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. V Olomouci: Periplum, 2008. strana 8. Studie a analýzy (Periplum). ISBN 978-80-86624-44-0.

MATUŠKOVÁ, Anna. *Politický marketing a české politické strany: volební kampaně v roce 2006*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5169-0.

MOLEK, Pavel a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Soudní přezkum voleb*. Praha: Linde, 2006. ISBN 8072016393.

SPOUSTA, J. (2001): Volební kampaň a její účinek. In: Mrklas, L. (ED.): *Krajské volby 2000. Fakta, názory a komentáře*. Praha: CEVRO, str. 58.

ŠARADÍN, Pavel. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 161 s. strana 32. ISBN 978-80-244-1876-6.

7.2 Periodika

7.2.1 Tištěná periodika

Co se v krajích za 4 roky podařilo a co naopak nevyšlo. *Benešovský deník*. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 21.9.2016

Co se v krajích za 4 roky podařilo a co naopak nevyšlo. *Liberecký deník*. VLTAVA LABE MEDIA a.s., 21.9.2016

KOČOVSKÝ, Marek. 11 592 „ne“ velké přehradě. *MF DNES*. MAFRA a.s., 1.10.2016,

HAVLIGEROVÁ, Jana. Kraj, v němž se dobře žije, a přesto z něj lidé odcházejí. *E15*. Czech News Center, 27.9.2016,

TOMÁNEK, Tomáš. Žádný migrant v kraji, slibují kandidáti. *Lidové Noviny*. Lidové Noviny, 20. 9. 2016, strana 1.

Zkoumaná tištěná periodika

Blesk, od 1. září do 7. října 2016

Deník, v mutaci Rakovnický, Kladenský, Mělnický, Boleslavský, Nymburský, Kolínský, Kutnohorský, Benešovský, Příbramský, Pražský, Berounský, Českolipský, Liberecký, Jablonecký, od 1. září do 7. října 2016

Mladá Fronta DNES, v mutaci Praha a Středočeský kraj, Liberecký kraj, od 1. září do 7. října 2016

7.2.2 Elektronická periodika

BRTNÍK, Radovan a Vlastimil HAVLÍK. Personalizace volby v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Případ voleb do zastupitelstva Jihomoravského kraje v roce 2008. *Středoevropské politické studie*. CEPSR, 2009, **XI**(2-3), 15.

CARRUBBA, C. Explaining Vote Switching Across First- and Second-Order Elections: Evidence From Europe. *Comparative Political Studies* [online]. 2005, 38(3), 260-281 [cit. 2016-09-18]. Strana 262. DOI: 10.1177/0010414004272693. ISSN 0010-4140.

FREIRE, André: Second Order Elections and Electoral Cycles in Democratic Portugal, 1975-2002, říjen 2003. In: Working paper. Strana 14 Dostupné on-line z <http://www.ics.ul.pt/publicacoes/workingpapers/wp2003/wp3-2003.pdf>.

HAMER, Lawrence O. Wojciech Cwalina, Andrzej Falkowski, & Bruce I. Newman. (2011). Political Marketing: Theoretical and Strategic Foundations. *Journal of Political Marketing* [online]. 2012, **11**(1-2), 120-122 [cit. 2016-09-18]. DOI: 10.1080/15377857.2012.642751. ISSN 1537-7857. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15377857.2012.642751>

Havlík, V. – Hoskovec, L. (2009): Krajské volby v České republice v kontextu konceptu voleb druhého řádu. Analýza vybraných aspektů voleb do krajských zastupitelstev v letech 2000–2008, *Evropská volební studia*, roč. IV, č. 1, s. 22-47.

LOCK, A. HARRIS, p. (1996) "Political marketing - *vive la différence!*", Strana 30. *European Journal of Marketing*, Vol. 30 Iss: 10/11, pp.14 – 24.

REIF, Karlheinz a Hermann SCHMIDT. Nine second-order national elections – A conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*. 1980, č. 8., s. 9.

REIF, Karlheinz. National Electoral Cycles and European Elections 1979 and 1984. *Electoral Studies*. 1984, roč. 3, č. 3, s. 244-255. ISSN0261-3794.

WLEIZEN, CH. (2010). Elections Campaigns. In: LeDUC, L.; Niemi, R.; Norris, P. (ed.). Strana 98. *Comparing Democracies 3: Elections and Voting in Global Perspective*. London: Sage, pp. 98-117.

NORRIS, Pippa. *On message: communicating the campaign*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 1999, xiv, 218 p. strana 11. ISBN 0761960740.

7.2.3 Zpravodajské portály

Do Turecka dorazili první vrácení běženci z Řecka. [online]. Týden.cz, [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/do-turecka-dorazili-prvni-vcraceni-bezenci-z-recka_378392.html

Jak se daří Facebooku v ČR?: Novinky z Facebooku. *NewsFeed.cz* [online]. 3 strany [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://newsfeed.cz/jak-se-dari-facebooku-v-cr/>

LANG, Václav. Koalice ustoupila námitkám ODS a TOP 09 ve sporu o služební zákon. *Novinky.cz* [online]. 2014-08-06 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/344363-koalice-ustoupila-namitkam-ods-a-top-09-ve-sporu-o-sluzebni-zakon.html>

MUSIL, Petr. EET rovná se DDT, kterým Babiš zadusí střední třídu. *Ekonomický deník* [online]. 12. 03. 2015. Dostupné z: <http://ekonomicky-denik.cz/eet-rovna-se-ddt-kterym-babis-zadusi-stredni-tridu/>

Musíme pomáhat, ale ne za cenu ohrožení, řekl Sobotka o migrační krizi. *Idnes.cz* [online]. 2 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/premier-bohuslav-sobotka-migracni-krize-bezpecnost-fym-/zahranicni.aspx?c=A151205_112847_zahranicni_hro

OSN: Přes moře letos do Evropy dorazil milion uprchlíků. Nejvíce jich prošlo přes Řecko [online]. *Hospodářské noviny*, 2015-12-30, [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/evropa-slovensko/c1-65036850-osn-pres-more-letos-do-evropy-dorazilo-milion-uprchliku-nejvice-jich-proslo-pres-recko>

PLUHARĚ, Adam. Polské skleníky ničí přírodu. Září do noci jako stotisícové město. *Idnes.cz* [online]. [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://liberec.idnes.cz/sklenik-smog-svetlo-obloha-znecisteni-turow-elektrarna-rajce-teplo-energie-17m-/liberec-zpravy.aspx?c=A160208_085110_liberec-zpravy_dtd

POLÁK, Michael. Politik KSČM údajně kradl kameny, řeší to policie i strana. *Novinky.cz*. Právo, 2016, , 3. Dostupné také z: <https://www.novinky.cz/domaci/414156-politik-kscm-udajne-kradl-kameny-resi-to-policie-i-strana.html>

Popularita politických osobností v Květnu 2016. *Stem.cz* [online]. Praha: Stem, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/popularita-politickyh-osobnosti-v-kvetnu-2016-2/>

Postránecký složil slib a ujal se funkce superúředníka. *Novinky.cz* [online]. 2015-02-02 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/360473-postranecky-slozil-slib-a-ujal-se-funkce-superurednika.html>

Příspěvky ze státního rozpočtu uhrazené politickým stranám a politickým hnutím celkem v roce 2014. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: MFČR, 2015, 21. 1. 2015 [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/politicke-strany-a-hnuti/prispevky-ze-statniho-rozpoctu-uhrazene-20299>

PŠENIČKOVÁ, Jana. Je to skrytá volební kampaň, tvrdí kritici o nových slavnostech kraje. *Idnes.cz*. MF DNES, 2016, , 4. Dostupné také z: http://liberec.idnes.cz/kritika-krajських-slavnosti-v-liberci-dh2-/liberec-zpravy.aspx?c=A160830_084353_liberec-zpravy_tm

Studentské volby vyhráli v osmi krajích piráti, ve třech ANO. *Idnes.cz* [online]. , 3 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/jak-by-v-krajich-volili-studenti-2016-dtk-/domaci.aspx?c=A160922_083629_domaci_neh

Vláda Jiřího Rusnoka. *Aktuálně.cz* [online]. Praha [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/vlada-jiriho-rusnoka/r~i:wiki:3819/?redirected=1494164496>

WIRNITZER, Jan. Anonymní akcie, dotace, kritika auditorů. Časová osa kauzy Čapí hnízdo. *Idnes.cz* [online].,2 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/casova-osa-capi-hnizdo-babis-agrofert-dsw-/domaci.aspx?c=A160311_135345_domaci_jw

7.3 Ostatní zdroje

Důvěra ústavním institucím v říjnu 2016: Tisková zpráva. CVVM. Centrum pro výzkum veřejného mínění, 2016, 8 stran . Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7614/f3/pi161111.pdf

Charakteristika kraje. *ČZSO* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20543615/33011015ccz.pdf/5d224c52-d3e6-4456-aeac-9e03d540c780?version=1.5>

Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj. *ČZSO* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs>

MEDIA PROJEKT: 1. a 2 čtvrtletí 2016. *Unie Vydavatelů* [online]. Median, Stem Mark, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/gallery/files/MP_1602_Prezentace_07.pdf

Príspevky ze státního rozpočtu uhrazené politickým stranám a politickým hnutím celkem v roce 2014. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Praha: MFČR, 2015, 21. 1. 2015 [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/podpora-z-narodnich-zdroju/politicke-strany-a-hnuti/prispevky-ze-statniho-rozpocet-uhrazene-20299>

Regionální časové řady. *ČZSO* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/regionalni_casove_rady

Starostové a Nezávislí: Region - Liberecký kraj. 16.8.2016. Praha: STAN, 2016. Dostupné také z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/regiony/liberecky-kraj/>

Volby do zastupitelstev krajů konané dne 12.10. – 13.10.2012. *Volby.cz* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://volby.cz/pls/kz2012/kz21?xjazyk=CZ&xdatum=20121012&xkraj=6>

ZAJÍC, Oldřich. *SANEP - Krajské volební preference (červenec 2016) komplet*. 16.8.2016. Praha: SANEP, 2016. Dostupné také z:

<http://www.sanep.cz/pruzkumy/sanep-krajske-volebni-preference-cervenec-2016-komplet-publikovano-16-8-2016/>

Facebookové profily kandidátů na hejtmana:

Dan Ramzer. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ramzer.cz/>

František Gabor. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/G%C3%A1bor-Franti%C5%A1ek-1428364810764657/?fref=nf>

František Kopřiva. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/frantisek.kopriva.5?fref=ts>

Jaroslava Jermanová. In: *Facebook* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/jarkajermanova/?fref=ts>

Jitka Volfová. In: *Facebook* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/jitka2016/?fref=ts>

Josef Vacek. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/JosefVacekKDUCSL/?fref=ts>

Martin Kupka. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/martin.kupka1/?fref=ts>

Martin Půta. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/hejtmanmartinputa/>

Miloš Petera. In: *Facebook* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100005698751920&fref=ts>

Pavel Svoboda. In: *Facebook* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/pavelsvobodajablonec/>

Petr Tiso. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/PetrTiso/?fref=ts>

Radek Rozvoral. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Radek-Rozvoral-338729052930562/?fref=ts>

Radovan Vich. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Radovan-Vich-1566354260325600/?fref=ts>

Stanislav Mackovík. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100004002595398&fref=ts>

Vít Rakušan. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/vitrakusancz/?fref=ts>

Zdeněk Štefek. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/stefek.zdenek?fref=ts>

Zuzana Kocumová. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/kocumova.zuzana?fref=ts>

Stránky regionálních organizací kandidujících formací

ANO tohle je Středočeský kraj In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/anotohlejelibereckykraj/?fref=ts>

Česká Pirátská strana Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11].
Dostupné z: <https://www.facebook.com/cpslbc/?fref=ts>

ČSSD Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/JistotyproStredocechy/?fref=ts>

ČSSD Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
https://www.facebook.com/CSSDKVVLiberecko/?hc_ref=PAGES_TIMELINE

KSČM Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/KS%C4%8CM-Libereck%C3%BD-kraj-1624537931096023/?fref=ts>

ODS Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/ODS-LIBERECK%C3%9D-KRAJ-150956650459/?fref=ts>

SPD Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/spdliberecky/?fref=ts>

SPD Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/SPDstredocesky/?fref=ts>

SPO Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/SPOLibereckykraj/>

SPO Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
https://www.facebook.com/stredocesky.stranapravobcanu/?hc_ref=SEARCH

Piráti Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/pirati.stc/>

Regionální sdružení ODS Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Region%C3%A1ln%C3%AD-sdru%C5%BEen%C3%AD-ODS-St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%BD-kraj-349496602364/?fref=ts>

STAN Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/starostove.stredocesky/?fref=ts>

Spolu pro kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Spoluprokraj/>

Starostové pro Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/starostoveprolibereckykraj/>

TOP09 Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/TOP09Liberec/>

TOP09 Středočeský kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/TOP09.Stredocesky.kraj>

Změna pro Liberecký kraj. In: *Facebook* [online]. [2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/ZmenaproLK>

Volební programy kandidujících formací

Program ANO2011 v Libereckém kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.anobudelip.cz/cs/jitka-volfova/program/>

Program ANO2011 ve Středočeském kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.anobudelip.cz/cs/jaroslava-jermanova/program/>

Program ČPS Středočeský kraj. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <https://strednicechy.pirati.cz/program/>

Program ČPS Liberecký kraj. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <https://wiki.pirati.cz/regiony/liberecko/tiskove-zpravy/krajske-volby-2016>

Program ČSSD ve Středočeském kraji [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://stredocesky-kraj.cssd.cz/deset-kroku-pro-lepsi-kraj-volebni-program-cssd/aktualita-z-kraje/1680/>

Program ČSSD v Libereckém kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.cssdliberecko.cz/stranky/75:volebni-program.html>

Program KSČM v Libereckém kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.kscmsemily.estranky.cz/clanky/volby-do-zastupitelstva-lb-kraje-2016/volebni-program-kscm-2016---2020.html>

Program KSČM ve Středočeském kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://sckr.kscm.cz/volby/volby-do-krajських-zastupitelstev/volebni-teze-stredoceskeho-kraje-v-roce-2016>

Program ODS v Libereckém kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/region.liberecky/volby2016/krajske/program>

Program ODS ve Středočeském kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.ods.cz/region.stredocesky/volby2016/krajske/program>

Program SPD a SPO v Libereckém kraji, vyžádán u zástupců strany, příloha č. 19 a 20.

Program SPD a SPO ve Středočeském kraji [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://spd.cz/radek-rozvorak-koalice-spd-a-spo-ve-stredoceskem-kraji-zastavime-nelegalni-imigraci/>

Program STAN ve Středočeském kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: http://www.stan2016.cz/wp-content/uploads/2015/12/program_STAN_stredocesky-kraj.pdf [online]. [2017-11-12]. Dostupné z:

Program Starostové pro Liberecký kraj. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.starostoveprolibereckykraj.cz/volebni-program.html>

Program TOP09 v Libereckém kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/regiony/liberecky-kraj/nazory-blogy-tiskove-zpravy/volebni-program-top-09-pro-liberecky-kraj-2016-2020-20999.html>

Program TOP09 ve Středočeském kraji. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.top09.cz/regiony/stredocesky-kraj/volby/krajske-volby-2016/>

Program Změna pro Liberecký kraj. [online]. [2017-11-12]. Dostupné z: <http://www.zmenaprolibereckykraj.cz/krajske-volby-2016/volebni-program.php>

8. Seznam grafů a tabulek v textu

Tabulka č. 1: Seznam politických formací, vypracováno autorem pro potřeby této práce

Tabulka č. 2: Důvěra a nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání, vypracováno autorem pro potřeby této práce (Zdroj: CVVM, Tisková zpráva: Důvěra ústavním institucím v říjnu 2016)

Tabulka č. 3: Porovnání volebních programů v oblastech: bezpečnost v kraji, správa kraje a zdravotnictví, vypracováno autorem

Tabulka č. 4: Porovnání volebních programů v oblastech: doprava a školství, vypracováno autorem

Tabulka č. 5: Porovnání volebních programů v oblastech: soukromý sektor a cestovní ruch, vypracováno autorem

Tabulka č. 6: Porovnání volebních programů v oblasti: sociální politika, vypracováno autorem

Tabulka č. 7: Porovnání volebních programů v oblasti: životní prostředí, obce a kultura, vypracováno autorem

Tabulka č. 8: Procentuální shoda volebních programů ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Tabulka č. 9: Porovnání volebních programů v Libereckém kraji

Tabulka č. 10: Porovnání shody v programech v obou zkoumaných krajích (očištěno od regionálních programových bodů)

Tabulka č. 11: Témata programových bodů s celorepublikovou působností, vypracováno autorem

Tabulka č. 12: Porovnání průměrného pořadového čísla na kandidátní listině ve vztahu k pozici kandidáta, vypracováno autorem pro potřeby práce, vypracováno autorem

Tabulka č. 13: Procentuální vyjádření toho, kolik lokálně významných kandidátů bylo nominováno na prvních 10 pozic kandidátní listiny, tabulka vypracována autorem

Tabulka č. 14: Porovnání počtu sledujících uživatelů profily kandidátů na hejtmana, vypracováno autorem

Tabulka č. 15: Počet příspěvků vložených na facebookový profil kandidátů na hejtmana ve zkoumaném období, vypracováno autorem

Tabulka č. 16: Počet a velikost inzerce v deníku Blesk za období od 1. září do 7. října 2017

Tabulka č. 17: Počet a velikost inzerce v MF DNES za období od 1. září do 7. října 2017

Tabulka č. 18: Počet a velikost inzerce v Deníku za období od 1. září do 7. října 2017, vypracováno autorem

Tabulka č. 19: Porovnání hlavních témat kampaní v tištěných médiích, vypracováno autorem

Graf č. 1: Složení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR po volbách v roce 2013, vypracováno autorem

Graf č. 2: Složení zastupitelstva Středočeského kraje po volbách v roce 2012, vypracováno autorem

Graf č. 3: Složení zastupitelstva Libereckého kraje po volbách v roce 2012

Graf č. 4: Prioritizace témat ve volebních programech ve Středočeském kraji

Graf č. 5: Prioritizace témat ve volebních programech v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Graf č. 6: Zastoupení lokálně významných kandidátů na kandidátních listinách, vypracováno autorem

Graf č. 7: Zmínky na osobních profilech lídrů kandidátních listin o vlastních a konkurenčních stranách/politicích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Graf č. 8: Zmínky na osobních profilech lídrů kandidátních listin o vlastních a konkurenčních stranách/politicích v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Graf č. 9: Poměrové vyjádření příspěvků v jednotlivých okruzích programových témat na osobních profilech kandidátů na hejtmana ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Graf č. 10: Poměrové vyjádření příspěvků v jednotlivých okruzích programových témat na osobních profilech kandidátů na hejtmana v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Graf č. 11: Počet pozvánek na kontaktní kampaň a příspěvků v podobě výstupu z této kampaně, vypracováno autorem

Graf č. 12: Významní podporovatelé kontaktní kampaně, vypracováno autorem

Graf č. 13: Zaměření článků týkajících se politického tématu v médiích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Graf č. 14: Zaměření článků týkajících se jiných než politických témat v médiích ve Středočeském kraji, vypracováno autorem

Graf č. 15: Zaměření článků týkajících se politického tématu v médiích v Libereckém kraji, vypracováno autorem

Graf č. 16: Zaměření článků týkajících se jiných než politických témat v médiích v Libereckém kraji, vypracováno autorem

9. Seznam příloh

Příloha č. 1: Fotografie inzerce „Nenecháme prošustrovat už ani korunu Středočeského kraje“, otištěné v mutaci Středočeského kraje deníku MF DNES 27. září 2016 na 17. straně

Příloha č. 2: Fotografie inzerce „Nenecháme prošustrovat už ani korunu Libereckého kraje“, otištěné v mutaci Libereckého kraje deníku MF DNES 27. září 2016 na 17. straně

Příloha č. 3: Fotografie inzerce „Kraje musí řídit úspěšní v reálném životě. Ne papaláši!“, otištěné v mutaci Praha deníku MF DNES 30. září 2016 na 12. straně

Příloha č. 4: Fotografie inzerce „Bezpečí, kvalitní zdravotní péče, růst mezd a důchodů“, otištěné v mutaci Praha deníku Deník 3. října 2016 na 15. straně

Příloha č. 5: Fotografie inzerce „Prosazujeme odpovědné řešení migrační krize“, otištěné v mutaci Praha deníku Deník 13. září 2016 na 5. straně

Příloha č. 6: Fotografie inzerce „Zvýšili jsme od září platy učitelům“, otištěné v mutaci okresu Mělník deníku Deník 2. září 2016 na 5. straně

Příloha č. 7: Fotografie inzerce „Jízdné pro žáky a seniory zdarma“, otištěné v mutaci okresu Mělník deníku Deník 9. září 2016 na 7. straně

Příloha č. 8: Fotografie inzerce „Jízdné pro žáky a seniory zdarma“, otištěné v mutaci okresu Jablonec deníku Deník 2. září 2016 na 10. straně

Příloha č. 9: Fotografie inzerce „Nedovolte nikomu udělat z Vašeho kraje svou firmu“, otištěné v mutaci okresu Jablonec deníku Deník 3. října 2016 na 7. straně

Příloha č. 10: Fotografie inzerce „Důstojný život, bezpečný svět/Nemlčte, máte přece hlas“, otištěné v mutaci okresu Benešov deníku Deník 6. října 2016 na 3. straně

Příloha č. 11: Fotografie inzerce „Ne cizím vojenským základnám!“, otištěné v mutaci Praha deníku Deník 19. září 2016 na 2. straně

Příloha č. 12: Fotografie inzerce „Máme rádi Středočeský kraj“ otištěné v mutaci Praha deníku Deník 7. října 2016 na 4. straně

Příloha č. 13: Fotografie inzerce „UŽ DOST, Chceme Česko bez dotační mafie“ otištěné v mutaci Praha deníku Deník 8. září 2016 na 5. straně

Příloha č. 14: Fotografie inzerce „Volím TOP09, protože se jediná nebojí Babiše“ otištěné v mutaci Praha deníku Deník 3. října 2016 na 4. straně

Příloha č. 15: Fotografie inzerce „Žádný Czexit, patříme do Evropy“ otištěné v mutaci Praha deníku Deník 3. října 2016 na 7. straně

Příloha č. 161: Fotografie inzerce „Bezpečí není problém, když víte, jak za něj bojovat“ otištěné v mutaci Jabloneckého okresu deníku Deník 1. října 2016 na 3. straně

Příloha č. 17: Fotografie inzerce „Staráme se o náš kraj“ otištěné v mutaci Jabloneckého okresu deníku Deník 5. října 2016 na 25. straně

Příloha č. 18: Fotografie inzerce „Jaderná baba to pohlídá“ otištěné v mutaci okresu Mělník deníku Deník 1. září 2016 na 10. straně

Příloha č. 19: Volební program koalice SPD a SPO v Libereckém kraji ve volbách 2016 (část 1.), program byl zaslán autorovi na vyžádání

Příloha č. 20: Volební program koalice SPD a SPO v Libereckém kraji ve volbách 2016 (část 2.), program byl zaslán autorovi na vyžádání

Příloha č. 21: CD s daty pro obsahovou analýzu